

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Bir ildə 620 intihar,
820 özünəqəsd
cəhdi -
səbəblər...
yazısı səh.6-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 7 mart 2024-cü il Cümə axşamı № 44 (8417) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Əsgərimizin qaytarılması etimad mühiti yarada bilərmə...- rəy

Oxşar halların təkrar olunmaması üçün nə edək?

yazısı səh.9-da

Qərbin hegemonluğu bitdi, yoxsa... - Orbanla Lavrovun eyni açıqlamasının sirri

yazısı səh.8-da

İqtisadi inkişafda regional disbalans - nə vaxt aradan qaldırılacaq...

yazısı səh.4-da

Zaxarova:

"AŞ PA-da islamofobiya ağılasığmaz həddə çatıb"

yazısı səh.2-da

Türkiyə-Ermənistan barışıq prosesi dayanıb

yazısı səh.3-da

İran ABŞ-ın neft tankerini ələ keçirdi

yazısı səh.13-da

Tikinti şirkətlərinin mülkdəyitmə praktikası - son qoyulacaqmı...

yazısı səh.12-da

Fransa səfirindən etiraf: "İranla Ermənistan məsələsində həmrəyik"

yazısı səh.2-da

Türmələrdə sıxlığı aradan qaldırmaq üçün nə etməli - təklif

yazısı səh.14-da

Hava şəraiti kəskin pisləşəcək

yazısı səh.2-da

Onkoloji xəstələr tibbi sığortadan nə zaman yararlanacaq - NK-nın təklifi

yazısı səh.11-da

ARTAN MÜHARİBƏ RİTORİKASI - SAVAŞ, YOXSA SÜLH İLİ...

Analitiklər bildirir ki, Ermənistan siyasi qütbünü müəyyən etməyənədək saziş imzalamayacaq; "İrəvanı sülhə məcburetmə əməliyyatı üçün ciddi əsaslar var, amma..."

yazısı səh.5-da

Dövlət satınalmalarında korrupsiyanın qarşısını necə almalı - rəy

Yeni qanun bir sıra yeniliklər gətirib; mütəxəssislər deyir ki, oturmuş mənimsəmə mexanizmləri kökündən qazınmalıdır

yazısı səh.10-da

Hidayət Orucov:

"O, komitə sədri olanda başı biznesə qarışmışdı"

yazısı səh.7-da

Misustinin Azərbaycana ikigünlük səfərinin səbəbi - imzalanan sənədlər

yazısı səh.3-da

Zakir Həsənov türk həmkarı ilə mühüm müzakirələr apardı

yazısı səh.5-da

Zaxarova: "AŞ PA-da islamofobiya ağılasıgmaz həddə çatıb"

Dünya Avropa Şurasında baş verənlərə ədalətli qiymət verməlidir.

"Report" xəbər verir ki, bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova brifinq zamanı Azərbaycanın Avropa Şurası Parlament Assambleyasında (AŞ PA) fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı jurnalistlərin sualını cavablandırarkən deyib.

"AŞ PA-nın məşğul olduğu hər şey tamamilə siyasiləşib. Təəssüf ki, bu, təkcə bu təşkilata deyil, həm də ona bitişik olan qurumlara, məsələn, ATƏT-ə də aiddir. Hər birimizin Avropa Şurasında baş verənləri adekvat qiymətləndirməliyik", - o deyib.

M.Zaxarova vurğulayıb ki, AŞ PA bəzi dövlətlərə qarşı dözümsüzlük, tələbbür və neokolonial şovinizm nümayiş etdirir:

"AŞ PA-da islamofobiya ağılasıgmaz həddə çatıb. Bütün bunlar AŞ-ni institusional böhran həddinə çatdıran Qərbin dağıdıcı təsiri ilə bağlıdır".

Dərmanların qiyməti ucuzlaşa bilər

Vətəndaşların dərman təminatına əlçatanlığının yaxşılaşdırılması, habelə dərmanların qiymətinin aşağı salınması və keyfiyyətinin yüksəldilməsi istiqamətində davamlı tədbirlərin görülməsi təklif olunub.

APA xəbər verir ki, bu, Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il üzrə fəaliyyəti haqqında hesabatında əks olunub.

Hesabatda qeyd edilib ki, əczaçılıq məhsullarına tələbatın yerli istehsal hesabına ödənilməsi ilə idxaldan asılılığın azaldılması məqsədilə yeni istehsal müəssisələri yaradılır, eləcə də qanunvericilik aktları təkmilləşdirilir.

"Dövlət tərəfindən dərman vasitələrinin qiymətlərinin yuxarı hədd olaraq tənzimlənməsi idxalçılar və apteklərə dərmanları daha aşağı qiymətə satmağa və qiymətlərlə rəqabət aparmağa imkan verəcək", - deyə hesabatda bildirilib.

Bundan əlavə, 2023-cü ilin əvvəlində AİŞ ilə Türkiyənin "Gen İlaç və Sağlq Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş." Şirkəti arasında Azərbaycanda əczaçılıq məhsullarının istehsalı ilə bağlı layihənin həyata keçirilməsinə dair 2023-cü il 3 may tarixində əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb.

Qeyd olunanlarla yanaşı, dərmanların satış qiymətlərinin yuxarı həddinin müəyyən edilməsi ilə bağlı müvafiq qanununa edilmiş dəyişikliklərin istehlak bazarına təsirinin müəyyənəşdirilməsi ilə bağlı ən çox satılan 105 dərman vasitəsi üzrə Bakı şəhərində və regionlarda fəaliyyət göstərən apteklərdə monitorinqlər aparılıb, dərman vasitələrinin idxalı, topdansatışı və pərakəndə satışı sahəsində yüksək bazar payına malik olan şirkətlərdən toplanılmış məlumatlar əsasında müvafiq təhlillər aparılaraq təkliflər hazırlanıb".

Prezident: "Azərbaycan xanımları yenilikçi təbiətə sahibdirlər"

"Azərbaycan xalqı hər zaman qadına dərin ehtiram bəsləmiş, ana haqqını uca tutmuşdur. Ölkəmizdə dövlət qadın siyasətinin başlıca prinsipləri bu çoxəsrlik zəmin üzərində formalaşmışdır".

Musavat.com xəbər verir ki, bu fikirlər Prezident İlham Əliyevin 8 Mart - Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə Azərbaycan qadınlarına təbrik məktubunda yer alıb.

Məktubda bildirilib ki, zəngin mənəvi-əxlaqi sərvətlərimizin qorunub saxlanması və günümüzədək layiqincə yaşadılması anamızın adı ilə sıx bağlıdır. Gözəlliyi, zərifiyi və nəcibliyi ilə seçilən Azərbaycan qadınları, həmçinin hünər

və igidlik göstərərək tariximizə parlaq səhifələr yazmışlar. Onlar taleyüklü bütün sınaq anlarında həmişə cəmiyyətimizə əsl mənəvi dayaq olmuş, 44 günlük Vətən müharibəsindəki fədakarlıqları ilə bu gerçəyi bir daha sübuta yetirmişlər.

"Xalqımıza xas ənənəvi ailə dəyərlərinə sadıq qalan çağdaş Azərbaycan xanımları eyni zamanda güclü müasirlik duyğusuna və yenilikçi təbiətə sahibdirlər. Mədəni tərəqqi yolunda əzmlə çalışmış maarifpərvər sələflərinin yaradıcı düşüncəli davamçıları kimi onların hazırkı yüksək ictimai nüfuzu və səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, elm sahələrindəki mühüm nailiyyətləri ölkəmizin hərtərəfli inkişafını səciyyələndirən amillərdir.

Biz müstəqillik dövrümüzün şərəfli və qürurverici mərhələsindəyik. İnanıram ki, Azərbaycan qadınları gənc nəslin Vətənə, milli ideallarımızın təcəssümü olan dövlətçiliyimizə sdaqət ruhunda yetişməsinə bundan sonra da xüsusi diqqətdə saxlayacaq, cəmiyyətin yüksəlişinə ahəngdarlıq qazandıran dolğun sosial-mədəni fəaliyyətləri ilə parlaq gələcəyimizə naminə quruculuq işlərində yaxından iştirak edəcəklər", - deyə məktubda qeyd olunub.

Hava şəraiti kəskin pisləşəcək

Bakıda və Abşeron yarımadasında martın 7-si günün ikinci yarısından 8-i şəhərdə şimal-qərb küləyinin qısamüddətə 15-18 m/s, arabir 20-23 m/s-dək güclənəcəyi gözlənilir, axşam və gecə bəzi yerlərdə havanın yağıntılı olacağı ehtimalı var.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən Musavat.com-a verilən xəbərə görə, Azərbaycanın rayonlarında bir neçə gün davam edən mülayim hava şəraitindən sonra martın 7-si dağlıq ərazilərdən başlayaraq hava şəraitinin dəyişəcəyi, 9-u şəhərdə qeyri-sabit keçəcəyi, arabir yağıntılı olacağı, dağlıq ərazilərdə qar yağacağı gözlənilir.

Qarabağ və Şərqi-Zəngəzur, Qazax-Gəncə, Balakən-Şəki, Quba-Qusar, Mərkəzi Aran, Naxçıvan MR, Lənkəran-Astara bölgəsində yağıntıların intensiv olacağı ehtimalı var. Martın 7-si gündüzdən 8-i

gündüzədək qərb küləyi əsasən dağlıq və dağətəyi rayonlarda arabir 18-23 m/s-dək güclənəcək. Gecə və səhər bəzi dağlıq rayonlarda yolların buz bağlayacağı ehtimalı var.

☐ Musavat.com

Olivye Dekotinyi

Fransa səfirindən etiraf: "İranla Ermənistan məsələsində həmrəyik"

Biz təsir dairələri baxımından düşünürük, hər bir dövlətin öz suverenliyini və ərazi bütövlüyünü müdafiə etmək hüququ baxımından düşünürük.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu barədə Fransanın Ermənistandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Olivye Dekotinyi yerli jurnalistlərə müsahibəsində danışib. Fransa səfiri Ermənistan məsələsində İranla eyni mövqedə olduqlarını rəsmi şəkildə etiraf edib.

"İranla bir çox məsələlərdə fikir ayrılığımız var, lakin Ermənistanla bağlı həmrəyik. Azərbaycanın narahatlığına gəlincə, onlar əmin ola bilərlər ki, bizim Ermənistanla tədarük etdiyimiz silahlar sırf müdafiə xarakteri daşıyır", - deyə fransız diplomat bildirib.

Musavat.com

Zərdabda 5 ildə məktəblərin tikintisi nəzərdə tutulsa da, işlərə başlanılmayıb

Zərdab şəhərində 2 nömrəli məktəbin, habelə Gəlmə, Şahhüseynli və Bıçaqçı kənd tam orta məktəblərinin əsaslı təmiri, Şəftəxal kəndində orta məktəbin yeni binasının tikintisi, Bəyimli qəsəbəsində modul tipli tam orta məktəbin tikintisi regionların 2019-2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Programında nəzərdə tutulub.

APA xəbər verir ki, bu, Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il üzrə fəaliyyəti haqqında hesabatında əks olunub.

Hesabatda bildirilib ki, müddət başa çatdısa da hələlik adıçəkilən kəndlərdə hər hansı tikinti və təmir işlərinə başlanılmayıb.

"2022-ci ilin dövlət investisiya proqramı çərçivəsində Zərdab rayonunun Dəliqışçı kəndində tam orta məktəbin tikintisi üzrə layihə smeta sənədləri hazırlanıb. Bu sahədə işlərin sürətləndirilməsi məqsəduyğun olardı".

Rusiya Federasiyası Hökumətinin sədri Mixail Mişustin martın 5-də Azərbaycan Respublikasına səfər edib.

Elə həmin gün baş nazir Əli Əsədovla Mixail Mişustin arasında təkbətək və iki ölkənin nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə geniş tərkibdə görüşlər olub.

Hökumət başçıları iqtisadi-ticarəti və investisiya əməkdaşlığının aktual məsələlərini müzakirə ediblər. Dövlət başçıların razılaşmalarına və tapşırıqlarına uyğun olaraq energetika, sənaye, nəqliyyat, aqrar və mədəni-humanitar sahələrdə birgə layihələrin həyata keçirilməsinə xüsusi diqqət verilib.

İqtisadi-ticarəti əməkdaşlığın ardıcıl inkişafının əhəmiyyətini vurğulayan tərəflər 2023-cü ildə qarşılıqlı ticarətin əldə olunmuş 4,3 milyard ABŞ dolları həcmində rekord səviyyəsindən məmnunluqlarını ifadə ediblər. Həmçinin əmtəə dövriyyəsinin artım trendinə dəstək göstəriləcəyinə əminlik bildirilib.

Hökumət başçıları qarşılıqlı investisiya fəaliyyətinin genişləndirilməsinə vurğulayıb, prioritet sərmayə layihələri üzrə əməkdaşlığın davam etdirilməsinə qarşılıqlı marağı təsdiqləyiblər.

Sənaye kooperasiyası, o cümlədən Azərbaycanda yük, kommersiya avtomobillərinin istehsalı və yığılması, əczaçılıq preparatlarının istehsalı üzrə birgə layihələrin uğurla həyata keçirilməsinin yüksək dinamikası vurğulanıb.

Tərəflər həmçinin regionlararası qarşılıqlı fəaliyyətin genişləndirilməsinə alqışlayıblar. Qeyd olunub ki, Stavropol diyarında 12-ci Azərbaycan-Rusiya regionlararası forumunun uğurla keçirilməsi bunun bariz nümunəsidir.

Əli Əsədov və Mixail Mişustin qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın inkişaf perspektivlərini müzakirə edib, Azərbaycan və Rusiya üçün qarşılıqlı maraq doğuran bütün aktual məsələlər üzrə fəal birgə iş aparılmasına hazır olduqlarını təsdiqləyiblər.

Görüşün yekunu olaraq tu-

Mişustinin Azərbaycana ikigünlük səfərinin səbəbi - imzalanan sənədlər...

Politoloq: "Rusiya üçün qonşu Azərbaycanla əməkdaşlığın genişlənməsi əhəmiyyətlidir"

rizm və mədəniyyət, həmçinin Azərbaycan-Rusiya dövlət sərhədindən keçid məntəqələrinin və avtomobil yolu infrastrukturunun inkişafına dair ikitərəfli əməkdaşlığın gücləndirilməsi üzrə bir sıra sənədlər imzalanıb.

Martin 6-da isə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Mixail Mişustin ilə görüşü olub.

Bu barədə Prezidentin mətbuat xidməti məlumat yayıb.

"Rusiya ilə iqtisadi-ticarəti sahəsində nəticələr tamamilə qənaətbəxşdir, 17 %-lik artım var".

Bu fikirləri Prezident İlham Əliyev Mişustinlə görüşündə deyib: "Artıq 4,5 milyard dollar səviyyəsinə yaxınlaşıq. Amma təbii ki, bu, son hədd de-

yi. Əminəm ki, səfər zamanı əldə olunmuş razılaşmalar çərçivəsində həm növbəti ildə, həm də bu ilin yekunlarına görə qarşılıqlı ticarətdə daha böyük artımın şahidi olacağıq.

Şadam ki, sənaye kooperasiyası layihələri reallaşdırılır. Bu, əməkdaşlığımızın nisbətən yeni sahəsidir. Rusiyanın Azərbaycandakı şirkətləri yeni istehsal sahələri, xidmət mərkəzləri yaradırlar. Bütün bunlar isə sənaye sahəsində daha geniş əməkdaşlığa kömək edir. Sizin səfərinizdən əvvəl materiallara baxdım, kənd təsərrüfatı üzrə bir-birimizi tamamlayırıq. Bizə lazım olanı sizdən əldə edirik və bu, əks istiqamətdə də həyata keçirilir. Həmçinin sevinirik ki, razılaşdığımız kimi, Rusiya bazarı Azərbaycan kənd təsərrüfatı məhsullarının tədarükünün

böyük həcmdə artması uğurla davam edir".

M.Mişustin sənaye sahəsində daha çox layihələrin olduğunu vurğulayıb.

Rusiya baş nazirinin səfərini, keçirilən görüşləri şərh edən deputat Azər Badamov "Yeni Müsavat"a bu səfərin əhəmiyyətindən danışdı: "Azərbaycan-Rusiya əlaqələri yüksək səviyyədə inkişaf edir. Dövlət başçılarımızın 2022-ci ildə birgə imzaladığı Müttəfiqlik və qarşılıqlı fəaliyyət haqqında Bəyannamə ölkələrimizarası münasibətləri daha da möhkəmləndirib. Azərbaycanla Rusiya arasında dövlətlərarası, hökumətlərarası və regionlararası 200-dən çox sənəd imzalanıb. 2023-cü ildə Rusiya ilə Azərbaycan arasında ticarət dövriyyəsi 17,5%

artaraq 4,4 milyard dollara çatıb. Azərbaycanın Rusiyanın regionları ilə iqtisadi əlaqələri günü-gündən genişlənməkdədir. Mütəmadi olaraq Azərbaycan-Rusiya regionlararası forumlar keçirilir. Qarşılıqlı investisiya imkanları günü-gündən genişlənir. Azərbaycanın ərsəyə gətirdiyi Cənub-Şimal və Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizləri Rusiya üçün yeni imkanlar açır. Belə ki, 2023-cü ildə ölkələrarası tranzit yük daşımaları 11% artıb. Rusiya ilə beynəlxalq daşımaların sürətlə artmasının göstəricisi kimi sərhəd keçid məntəqələri infrastrukturunun genişləndiril-

saytmağa çalışır. Amma Rusiyanın Ermənistanla kifayət qədər təsərrüfat imkanları var. Bu baxımdan Rusiyanın baş nazirinin Bakıya 2 günlük səfərinin həm ikitərəfli əlaqələrin inkişafı, həm də regional münasibətlərin inkişafı baxımından böyük əhəmiyyətinin olacağını hesab edirəm".

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu şimal qonşumuzun Azərbaycanla əməkdaşlığa xüsusi diqqət ayırdığını vurğuladı: "Mişustinin Azərbaycana iki günlük səfərinin əsas məqsədi iki ölkə arasında iqtisadi əməkdaşlığı və ticarəti genişləndirməkdir. Mişustinin siyasi fiqur deyil, o, sırf iqtisadi mövzularla məşğul olur. Təsədüfi deyil ki, Mixail Mişustinin siyasi mövzularda heç zaman açıqlama vermir. Rusiya iki ildir Ukraynada işğalçı müharibə aparır və bu ölkənin rəsmiləri bu mövzuda müxtəlif açıqlamalar verirlər. O bu məsələyə qarşısız və müharibə ilə bağlı açıqlama vermir. Buna baxmayaraq, müharibə Rusiya iqtisadiyyatına da mənfi təsir edir. Doğrudur, Rusiya Qərb ölkələrinə sata bilmədiyi neft və qazı Çin və Hindistana yönəldib və gəlirlərinin azalmamasına çalışır. Ancaq Rusiyada inflyasiya artır. Hər halda, Rusiya prezidenti Vladimir Putin Mixail Mişustinin fəaliyyətindən razı görünür. Mişustinin vaxtilə gömrük orqanlarının fəaliyyətini nizamlamışdı və bu, Putinin diqqətini çəkmişdi. O, Rusiyaya qarşı sanksiyalara qoşulmayan ölkələrlə ortaq iqtisadi layihələrin reallaşmasına çalışır. Bu sırada Rusiya üçün qonşu Azərbaycanla əməkdaşlığın genişlənməsi əhəmiyyətlidir. Rusiyanın Azərbaycanın kənd təsərrüfatı məhsullarına ehtiyacı var. Rusiyada yumurta qıtlığı yarandığına görə Moskva Türkiyə və Azərbaycandan yumurta idxalını artırıb. Böyük ehtimalla Mixail Mişustin Bakıdakı görüşlərində kənd təsərrüfatı sahəsi ilə yanaşı, enerji sahəsində də əməkdaşlıq mövzularını müzakirə edib".

□ **Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Türkiyə-Ermənistan barışıq prosesi dayanıb

Azərbaycanlı politoloq və erməni türkoloq səbəbləri açıqlayıb

Hazırda Türkiyə-Ermənistan münasibətlərinin normallaşması istiqamətində gözəçarpan irəliləmə müşahidə edilmir. Bu açıqlamaları erməni akademik və türkoloq Ruben Saf-rastyan verib. Onun sözlərinə görə, Türkiyə tərəfinin siyasətini başa düşmək üçün nəzərə almaq lazımdır ki, Ankara üçün İrəvanla münasibətlərin normallaşması bütövlükdə ciddi əhəmiyyət kəsb etmir. İqtisadi baxımdan Ermənistan Türkiyə üçün vacib sayılır. Türkiyə hələ 1991-ci ildə belə bir qənaətə gəlib: "Çünki dənizə çıxışı olmayan və əlverişsiz coğrafi mövqedə qalan Ermənistan münasibətlərin normallaşmasında Türkiyədən daha çox maraqlı olmalıdır və Ankara məhz bundan istifadə edir. Türkiyənin diplomatik və geosiyasi mövqeyinin təməlinə məhz bu dayanır. Məqsədləri danışıqlar prosesində Ermənistanla gücə qoparmaqdır".

Doğrudanmı proses dayanıb? Dayanıbsa, səbəb nədir?

Politoloq Anar Əliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan öz gücünə ərazi bütövlüyü və dövlət suverenliyini təmin etdikdən sonra Türkiyə və Ermənistan arasında münasibətlərin

normallaşması ilə bağlı real perspektivlər formalaşdı: "Amma təəssüf ki, 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra ötən dövr ərzində Ermənistan tərəfi bir çox görüşlərdə üzərinə götürdüyü öhdəliklərin yerinə yetirilməsi istiqamətində real addımlar atmadığı üçün Ermənistanla Türkiyə arasındakı münasibətlərin də real praktik sahədə irəliləməsi kifayət qədər sual altına düşdü. Çünki Türkiyə hər zaman Ermənistanla münasibətlərin yeganə şərti kimi Azərbaycanla Ermənistan

arasında münasibətlərin normallaşması və Ermənistanın Azərbaycanla qarşı ərazi iddialarından imtina etməsinə irəli sürürdü. İndiki şəraitdə də Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin tənzimlənməsinə davamlı olaraq Ermənistan tərəfinin xüsusilə də havadarlarının təhriki ilə mane olması, təxribatlar törətməsi Türkiyə tərəfindən də diqqətlə izlənilir. Təbii ki, Ermənistan Azərbaycanla sülh danışıqlarının görüntüsünü formalaşdırmaq, bu prosesləri manipulyasiya et-

məklə Cənubi Qafqazda özünün mövqelərini genişləndirmək, eyni zamanda Türkiyə ilə də münasibətləri normallaşdırmağa çalışır. Ermənistanda hesab olunur ki, artıq Ermənistan tərəfi Azərbaycanla münasibətlər baxımından kifayət qədər zəruri addımlar atıb, baş nazir səviyyəsində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tanındığı ilə bağlı bəyanatlar verilib, ikitərəfli və çoxtərəfli formatlarda davamlı olaraq görüşlər keçirilib, eyni zamanda sərhədlərin delimitasiyası ilə bağlı

işçi qrup fəaliyyətdədir və bu reallıq Ermənistanla Türkiyə arasında münasibətlərin normallaşması üçün zəruri fonu formalaşdırıb. Xüsusilə Antalya diplomatiya forumunda Ermənistan və Türkiyə rəsmi nümayəndələri arasında keçirilən görüşdə məhz bu faktor üzərində Ermənistan nümayəndələri daha çox dayanmağa çalışdı. Yanaşma bundan ibarətdir ki, Azərbaycanla münasibətlərin yekun həddə qədər tənzimlənməsinə gözləməyə ehtiyac yoxdur, zəfər proseslər davam edir, ona görə də Türkiyə ilə də münasibətlərin normallaşması istiqamətində addımlar atmağa başlamaq lazımdır".

Politoloqun fikrincə, bunun nəticəsi idi ki, Türkiyə və Ermənistan münasibətlərinin tənzimlənməsi ilə bağlı xüsusi nümayəndələrin Ermənistanda görüşə biləcəyi haqda ehtimallar da səsləndirildi: "Amma ötən müddət ərzində, xüsusilə də bu ilin əvvəllərindən başlayaraq Ermənistan tərəfindən Cənubi Qafqazda münasibətlərin normallaşmasına zərər vuracaq təxribatların davam etdirilməsi, eyni zamanda ayrı-ayrı erməni siyasi xadimlərinin dilindən kifayət qədər absurd ittihamların səsləndirilməsi, Nikol Paşinyanın son dövrlər Qafqaz maraqlarına zidd davranışları, Ermənistanın sürətli silahlanmasına

xidmət eləyən razılaşmalar imzalanması Azərbaycanla sülh danışıqlarında Ermənistanın səmimi olmadığını, sülh görünüşü formalaşdırmaqla özünün çirkin planlarını reallaşdırmaq istəyində olduğunu nümayiş etdirir. Bu isə Türkiyə tərəfindən də diqqətlə izlənilən bir prosesdir. Türkiyə bəyan edib ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşması Ermənistan-Türkiyə münasibətlərinin normallaşmasının əsas açar elementidir. Ermənistan tərəfindən sülhə xidmət edəcək addımlar atılmadıqca, Türkiyə-Ermənistan münasibətlərinin normallaşmasını gözləmək təbii ki, mümkün deyil. Ermənistan Türkiyənin özünə də ərazi iddialarından əl çəkməyib".

A.Əliyev vurğuladı ki, qeyd olunanlar erməni akademiklərin bəyanatının müəyyən mənada reallığı əks etdirdən bir yanaşma olduğunu söyləməyə əsas verir: "Lakin proses tam dayanmışda da, hər halda, prosesləri relsə çıxarmaq üçün Ermənistan zəruri addımları atmaqda hələ ki maraqlı görünmür. Hesab edirəm ki, bunu Ermənistan cəmiyyətində başa düşdüləri kimi artıq geniş xalq kütlələri də dərk etməkdədir".

□ **Əlibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

“Xankəndidə sökülən binalara görə hay-küy salmağın mənası yoxdur” - millət vəkili

Xankəndidə separatçıların işğaldan sonra inşa etdiyi qanunsuz binaların sökülmə işləri davam edir. Ermənilər dərhal hərəkətə keçərək hökumətdən buna reaksiya verməyi, “tarixi mədəni” abidələri qorumaq üçün beynəlxalq orqanlara müraciət etməyi tələb edirlər.

O abidələr ki, Azərbaycanın qanuni əraziləri işğal edildikdən sonra tikilib, o abidələr ki, tanınmamış “respublikanın” rəhbərləri orada oturub qərarlar verirdilər, birdən-birə mədəni irs nümunəsinə çevrilib...

Millət vəkili Fazil Mustafa Musavat.com-a açıqlamasında bildirdi ki, bu tədbir sırf həmin binaların istismar müddətinin bitməsi ilə əlaqədardır:

“Bakı, Sumqayıt və digər şəhərlərdə də istismar müddəti bitmiş binalar sökülür. Bu, qanunvericilikdə nəzərdə tutulan müddəaların həyata keçirilməsidir. Odur ki, bu, kiminsə “irs” hesab etdiyi abidələrlə bağlı deyil. Məsələ yaşayış vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasıdır. Azərbaycan dövləti milli mənsubiyyətə dəxli olmayan bütün yaşayış məntəqələrini həyata keçirir. Kiminsə mülkiyyətinə, hüququna toxunaçaq addımlar atılır. Söküntü olsa belə, sahiblərə kompensasiya ödənilir. Hazırda ermənilər Qarabağa kənardan baxırlar, lakin Azərbaycan vətəndaşı olsalar, bununla bağlı problemləri olmayacaq”.

■ **Nigar HƏSƏNLİ,**
Musavat.com

2023-cü ildə Azərbaycanın regionlarında əsas kapitala investisiyalar 2022-ci illə müqayisədə 25 faiz çox olub. Bunu iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov X sosial şəbəkəsindəki hesabında bildi. Onun sözlərinə görə, ötən il regionlara investisiya qoyuluşu 10,1 milyard manat təşkil edib.

Nazir həmçinin qeyd edib ki, 2023-cü ildə Azərbaycanın regionlarında ümumi məhsul buraxılışının dəyəri 40,2 milyard manat təşkil edib. Onun sözlərinə görə, 2022-ci illə müqayisədə regionlar üzrə ümumi məhsul buraxılışı 5,6 faiz artıb.

Regionlara kapital qoyuluşunun, regionlarda məhsul istehsalının artması, əlbəttə, müsbət tendensiya. Belə ki, uzun illərdir Azərbaycanda iqtisadiyyatın Bakı və Abşeron yarımadası üzərində inkişafı, regionların hər baxımdan geridə qalması müzakirə olunan aktual problemlərdən biri olaraq qalır.

Regionların iqtisadi inkişaf baxımından geri qalması bir sıra mühüm səbəbləri göstərilir. Onlar arasında regionlarda kreditləşmənin zəif olması əsas yer tutur. Belə ki, ölkə banklarının kredit portfeli geniş olsa da, kreditləşmədə regionların payı təxminən 24 faiz, Bakı üzrə isə 76 faizdir. Azərbaycan Mərkəzi Bankının kreditləşmə ilə bağlı açıqladığı statistikaya əsasən, 2023-cü ilin sonuna bankların kredit portfeli 23,2 milyard

manat təşkil edib ki, bunun da 17,7 milyard manatı və 76 faizi Bakı və onun ətrafında formalaşmış.

Regionlarda kreditləşmənin aşağı olması bir tərəfə, onların faiz dərəcələri də Bakıdan xeyli yüksəkdir. Belə ki, Azərbaycanda ən bahalı kreditlər Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonunda (Şamaxı, İsmayıl, Ağsu və Qobustan) təklif edilir. Mərkəzi Bankın məlumatına görə, bu iqtisadi rayonumuzda kreditlər üzrə orta faiz 19,6-dır. Qarabağ iqtisadi rayonunda da kredit faizləri yüksəkdir. Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Füzuli və Tərtər rayonlarında banklar krediti orta hesabla 19,37 faizlə verir. Mil-Muğan və cənub bölgələrimizdə də orta kredit faizi 19 üzərindədir.

Mərkəz Bank ən ucuz kreditlərin Bakıda təklif olunduğunu bəyan edib. Paytaxtda orta kredit faizi digər bölgələrimizdən kəskin fərqlənir: 10,98 faiz.

İqtisadçı-alim, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramovun fikrincə, rayonlarımızda kredit faizlərinin yüksək olmasının əsas səbəblərindən biri bölgələrin biznes kreditlərinə əlçatanlığın aşağı olmasıdır: “Belə ki, risklərini sığortalamaq istəyən banklar nisbətən aşağı faizli biznes kreditlərini Bakıda təklif etməyə üstünlük ve-

rir. Bu isə bir tərəfdən, bankların regionlarda real sektoru daha az dəstəkləməsinə, digər tərəfdən isə rayon sakinlərinin bahalı kreditlərdən istifadə etməsinə səbəb olur. Rayonlarda bank filallarının sayının az olması və bu səbəbdən Bakı ilə müqayisədə zəif rəqabət də kredit faizlərinə təsir göstərir.

Mərkəzi Bankın məlumatına görə, ölkə üzrə kreditlər orta hesabla 12,53 faizlə təklif olunur. Bununla belə, orta kredit faizləri ilə vətəndaşların daha çox istifadə etdiyi istehlak kredit faizləri arasında fərq mövcuddur. Aydındır ki, Azərbaycanda 12,53 faizlə istehlak kreditləri cəlb etmək

İqtisadi inkişafda regional disbalans - nə vaxt aradan qaldırılacaq...

Ekspertlər kreditləşməni önə çəkirlər, hökumət əlavə stimullar hazırlayır

çox çətindir. Orta kredit faizlərinin nisbətən aşağı olması isə faizlərin hesablanması metodologiyasında güzəştli kreditlərin faizlərindən istifadə edilməsidir. Bu hesablama orta faizlə real faiz arasında fərq yaradır. Bununla yanaşı, orta faizdən daha çox, istehlak kreditlərinin faiz dərəcələrinin azaldılması istiqamətində fəaliyyətlərin gücləndirilməsi daha vacibdir”.

Millət vəkili qeyd edir ki, özəl banklar kreditləşmədə müstəqil qərar verir: “Bu zaman risk amili daxil olmaqla, fərqli faktorları nəzərə alırlar. Digər tərəfdən də inzibati yollarla bankları kreditləşməyə istiqamətləndirmək düzgün olmazdı. Bununla belə, bir sıra inkişaf etmiş ölkələrin praktikasında olduğu kimi, bankların regionlarda biznesin maliyyələşdirilməsinə stimullaşdırılması və təşviq edilməsi çox vacibdir. Bu, bölgələrimizin daha çox maliyyə resursları əldə etməsinə və inkişafına təkan verə bilər.

Monitoringlər göstərir ki, bankların regionlara daha az kredit ayırmasının əsas səbəblərindən biri də rayonlarda yaşayan sahibkarlar üçün girov mexanizmi şərtlərinin ağır olmasıdır”.

İqtisadçı-ekspert Elman Sadıqov deyir ki, regionlarda kredit verməyin riski Bakı ilə müqayisədə yüksəkdir: “Nəinki Bakı ilə regionlar arasında, hətta ayrı-ayrı rayonlar arasında risk dərəcələrində fərq var. Məsələn, Aran rayonlarında risk daha yüksəkdir. Çünki biznes mühiti zəifdir, dövrüyə azdır və bu rayonlarda yaşayanlara veril-

miş kreditlər vaxtında və yaxud ümumiyyətlə, geri qaytarılmaya bilər. Şimal və Şimal-Qərb rayonlarımızda isə risk nisbətən aşağıdır. Çünki həmin rayonlar iqtisadi baxımdan aktivdir, turizm obyektləri mövcuddur və vətəndaşlar aldıkları kreditləri normal qaytara bilərlər”.

Bundan başqa, onun sözlərinə görə, regionlarda yaşayan əhəlinin maliyyə savadlılığı, kreditə yanaşması (məsuliyyəti) paytaxtla müqayisədə zəifdir: “Bakı və onun ətrafında yaşayanların çoxu bilir ki, kredit götürübsə, onu vaxtında qaytarmalıdır, əgər qaytarmasa, ona qarşı hüquqi tədbirlər görə bilərlər, girov qoyduğu əmlakı əlindən çıxar bilər. Regionlarda yaşayanlar dediyim məsələlər barədə elə də düşünmürlər. Çünki rayon yerində hamı bir-birini tanıyır, kiməsə qarşı sərt addımlar atmaq, əmlakını əlindən almaq çətindir. Digər tərəfdən, rayonda, kənddə heç kim “bankda batan ev”i almaq istəmir. Yeni regionlarda müsadirə edilmiş əmlakları satmaq asan deyil. Halbuki Bakıda girov əmlaklarını satması problem deyil”.

Digər ekspert Xəlid Kərimli də hesab edir ki, bankların Bakı və onun ətrafına fokuslanması tək cəmiyyətə risk amili ilə bağlı deyil, həm də paytaxt və regionların iqtisadi inkişafı arasındakı fərqləndirici amildir.

Qeyd edək ki, rəsmi statistikaya əsasən, Azərbaycanda kommersiya təşkilatlarının ümumi sayında ən çox - 92,2 faiz paya mikrosahibkar-

lıq subyektləri sahibdir. Onların ölkə üzrə ümumi sayı 166 890-a çatır. 2024-cü il yanvarın 1-i vəziyyətinə ölkə üzrə kommersiya təşkilatlarının ümumi sayının 5,4 faizini kiçik sahibkarlıq subyektləri (9709) təşkil edib. Qeyd olunan dövrə ölkə üzrə kommersiya təşkilatlarının ümumi sayının 2,0 faizini orta sahibkarlıq subyektləri (3587), cəmi 0,4 faizini iri sahibkarlıq subyektləri təşkil edir.

Regional bölgüyə nəzər saldıqda, aydın olur ki, mikrosahibkarlıq subyektlərinin 68,1 faizi Bakıda, 6,7 faizi Abşeron-Xızı, 3,8 faizi Lənkəran-Astara, 2,9 faizi Mil-Muğan, qalanları isə digər iqtisadi rayonlarda yadırlıb.

Kiçik sahibkarlıq subyektlərinin 69,9 faizi Bakıda, 6,5 faizi Abşeron-Xızı, 2,9 faizi Gəncə-Daşkəsən, 2,7 faizi Şirvan-Salyan, qalanları isə digər iqtisadi rayonlarda, orta sahibkarlıq subyektlərinin 66,0 faizi Bakıda, 6,5 faizi Abşeron-Xızı, 3,3 faizi Şəki-Zaqatala, 3,2 faizi Mərkəzi Aran, qalanları isə digər iqtisadi rayonlarda, iri sahibkarlıq subyektlərinin 79,1 faizi Bakıda, 7,7 faizi Abşeron-Xızı, 2,3 faizi Gəncə-Daşkəsən, 2,1 faizi Şirvan-Salyan, qalanları isə digər iqtisadi rayonlarda yadırlıb.

Müxtəlif regionlarda yarıdılmasına rəğmən, realıqda ümumi sahibkarlıq subyektlərinin 80 faizə yaxınının Abşeron yarımadasında fəaliyyət göstərdiyini rahatlıqla söyləmək olar. Bu isə ölkə üzrə verilən kreditlərin regional bölgüsü ilə üst-üstə düşür. Yeni sahibkarlıq subyektlərinin sayı

az olan bölgələrdə verilən biznes kreditlərinin məbləğinin aşağı olması təbii. Buna görə də əsas diqqət regionlarda xüsusilə kiçik və orta biznes subyektlərinin fəaliyyəti üçün münbit şərtlərin formalaşdırılmasına yönəldilməlidir.

Bir müddət əvvəl Nazirlər Kabineti “Mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə əlavə dəstək göstərilməsi nəzərdə tutulan iqtisadiyyatın prioritet sahələrinin siyahısı”nı təsdiqləyib. “Yeni Müsavat” quruma istinadən xəbər verir ki, qərarla Sənaye, Kənd təsərrüfatı, İnformasiya və rabitə, Turizm, Tikinti, Nəqliyyat və Ticarət sahələri mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə əlavə dəstək göstərilməsi nəzərdə tutulan iqtisadiyyatın prioritet sahələri kimi təsdiqlənib.

Nazirlər Kabineti İqtisadiyyat Nazirliyinə mikro, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafının yeni və daha səmərəli dəstəklər hesabına sürətləndirilməsi, qlobal iqtisadiyyatda baş verə biləcək neqativ tendensiyalara qarşı bu sahədə rəqabətli və dayanıqlı iqtisadi fəaliyyət mühitinin formalaşdırılması məqsədilə qeyd olunan sahələrin inkişafının stimullaşdırılması istiqamətində əlavə yeni dəstək mexanizmlərinin yarıdılması ilə bağlı təkliflərini altı ay müddətində ona təqdim etməyi tapşırıb.

İqtisadiyyat Nazirliyinin hazırlayacağı təkliflərin regionlarda KOB-un inkişafına təkan verəcək səviyyədə səmərəli olması zəruridir...

■ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Müsavat”

Son günlərdə müharibə ritorikası yenidən artıb. Xüsusilə Rusiya siyasətçiləri bildirir ki, Ermənistanın sülh danışıqlarında yola gəlməzliyi, habelə revanşist meyillərin artması fonunda növbəti dəfə müharibə qaçılmaz ola bilər.

Maraqlıdır ki, Ermənistanı aparılmış rəy sorğusunda da erməni əhalinin 50 faizdən çoxu Azərbaycanla yeni müharibə edəcəklərini deyib.

Bundan başqa, bəzi Avropa siyasətçilərinin də açıqlamalarında Cənubi Qafqazda yenidən gərginlik yaranaçağı istisna olunmur.

Habelə Cozef Borrel belə cəfəng iddia da yaymışdı ki, guya Azərbaycan Ermənistanı hücum etməyi planlaşdırır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bir neçə gün öncə bunu təkzib etdi və Borrellin yalan məlumatlar yaydığını bildirdi.

O da sirr deyil ki, Ermənistanın, ümumiyyətlə, müharibə aparmaq imkanları mövcud deyil, hər hansı bir cəhdə güclü Azərbaycan

Professor Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan həmişə sülhün tərəfində olub: "Ölkəmiz 30 il ərzində Ermənistanın yaratdığı hərbi münaqişəni sülh yolu ilə həll etmək üçün bütün resurslardan istifadə etdi, lakin ermənilər bunu anlamaq istəmədilər, əvəzində hər vəchlə torpaqlarımızı işğal altında saxlayıb, status-kvonu qorumağa çalışdılar. Anlamaq istəmədilər ki, Azərbaycanın da səbrinin sonu ola bilər. Və bu son gəldi - Azərbaycan öz torpaqlarını hərbi yolla işğaldan azad etdi. 44 günlük müharibədən 3 ildən çox vaxt keçməsinə baxmayaraq, ermənilər sülh müqaviləsinin bağlanmasını müxtəlif bəhanələrlə uzadırlar. Bu gün Ermənistanın sülh müqaviləsi ətrafında oynadığı oyunlar ermənilərin 30 ildə sülh danışıqları ilə bağlı oynadıkları oyunlardan mahiyyət etibarilə heç nə ilə fərqlənmir.

İkinci Qarabağ savaşına qədər də ermənilər sülh danışıqlarında hər hansı bir irəliləyiş əldə olunan kimi, bu danışıqları pozan təxribat törədirdilər.

Artan müharibə ritorikası - savaş, yoxsa sülh ili...

Analitiklər bildirir ki, Ermənistan siyasi qütbünü müəyyən etməyənədək saziş imzalamayacaq; "İrəvanı sülhə məcburetmə əməliyyatı üçün ciddi əsaslar var, amma..."

F.Yusifov qeyd etdi ki, Ermənistan zaman-zaman, addım-addım yağmaladığı torpaqlarımızda qanunsuz məskunlaşma aparıb. İndi bu məkanları tərk etmək onlar üçün çox zordur və bunu həzm edə bilmirlər: "Yağmalanmış torpaqlara öz ərazisi kimi baxan Ermənistan bu sərhədlərdə dəyişikliyin baş verməməsi üçün hətta Avropada erməni dəyirmanına su tö-

digləri torpaqlarımızı geri qaytarmamışıyıq? Və ya ermənilərin işğal etdikləri 8 kəndimizin geri qaytarılması onlardan tələb etməmliyikmi? Təbii ki, Azərbaycan öz haqq işində heç kimə güzəştə getməyəcək. Ermənilər sülh müqaviləsinin vaxtını uzatmaqla beynəlxalq aləmdə öz haqsızlıqlarına don geydirməyə çalışırlar. Ancaq unudurlar ki, onlar Qarabağ torpaqlarımızda da eyni oyunu oynayaraq sonda fiaskoya uğradılar. İndi onları yeni, daha ağır məğlubiyyət gözləyir. Müharibə etmək qədər ağılsızlığa əl atsalar, bu, bir dövlət kimi Ermənistanın sonu olacaq".

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev bildirdi ki, Qarabağ münaqişəsinin həlli uzun çəkən bir proses olduğu kimi, sülh sazişinin imzalanması prosesi də bir çox parametrlərinə görə uzun sürəcək prosesə oxşayır: "Ermənistan sülhə hazır deyil, sülh sazişini imzalamak istəmir. Çünki hesab edir ki, indiki siyasi şərait onun mənafeyinə cavab vermir. Ona görə də Ermənistanın indiki siyasəti açıq deməslər də, sülh müqaviləsinə qədər revanş prinsipinə söykənir. Düşünürlər bir müddət keçsin, silahlansınlar, revanş götürsünlər və bəzi yerləri ələ keçirsinlər, bundan sonra sülh sazişini imzalasınlar. İrəvan bu cür absurd fikirdədir. Təəssüf ki, Ermənistanın müttəfiqləri də, başda Fransa olmaqla, sülh sazişinin imzalanmasını istəmir. Ermənistanı hər vasitə ilə antisülh hərəkətlərinə sövq edirlər. Azərbaycanın, Türkiyənin və Rusiyanın isə sülh müqaviləsinin imzalanmasına yönəlik cəhdləri təəssüf ki, lazımi nəticəni vermir. Çünki sülh sazişinin tərəflərindən biri olacaq Ermənistan sülhə hazır deyil. İndiki şəraitdə İrəvanı sülh sazişini imzalamaya məcbur etmə əməliyyatı üçün ciddi əsaslar olsa da, təəssüf ki, hazırkı şəraitdə bu əməliyyatı da həyata keçir-

Zakir Həsənov türk həmkarı ilə mühüm müzakirələr apardı

Ankarada rəsmi səfərdə olan Azərbaycan Respublikasının müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov Türkiyə Respublikasının Milli müdafiə naziri Yaşar Güler ilə görüşüb. Bu haqda Azərbaycan Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb.

Xəbərdə bildirilir ki, görüşdən əvvəl general-polkovnik Zakir Həsənovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Ankarada Heydər Əliyev Parkını və Türkiyə Respublikasının banisi Mustafa Kamal Atatürkün mavzoleyni - Anıtkəbrini ziyarət edib. Azərbaycan nümayəndə heyəti Ümummilli lider Heydər Əliyevin parkdakı abidəsi və Mustafa Kamal Atatürkün məzarı önünə ekilən qayub, ulu öndərlərin xatirələrinə ehtiram nümayiş etdirib.

Sonra Türkiyə Respublikasının Milli Müdafiə Nazirliyində təntənəli qarşılaşma mərasimi olub, müdafiə nazirləri fəxri qarovulun önündən keçib, hər iki ölkənin dövlət himnləri səsləndirilib.

General-polkovnik Z.Həsənov protokola uyğun olaraq şərafət kitabını imzalayıb.

Nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə keçirilən görüşdə qonaqları salamlayan qardaş ölkənin milli müdafiə naziri onları Türkiyədə görməkdən məmnunluğunu bildirib. Cənab Y.Güler ölkələrimiz arasında qarşılıqlı inam, etimad və dəstəyə əsaslanan əməkdaşlığın bundan sonra da uğurla inkişaf etdiriləcəyinə əminliyini ifadə edib.

Müdafiə naziri türkəyalı həmkarına göstərilən qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığını bildirib. General-polkovnik Z.Həsənov Azərbaycan və Türkiyə dövlət başçıları arasında səmimi münasibətlərinin digər sahələrə olduğu kimi, hərbi əməkdaşlıq sahəsinə də müsbət təsir etdiyini vurğulayıb.

Azərbaycan Respublikasının Türkiyə Respublikasındakı səfiri Rəşad Məmmədovun da iştirak etdiyi görüşdə hərbi, hərbi-texniki, hərbi-təhsil və digər sahələrdə əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri, regional təhlükəsizlik və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər müzakirə edilib.

Ordusu onu bir neçə saatın içərisində darmadağın edə bilər.

Ancaq bütün bunlara rəğmən, Fransanın, Hindistanın Ermənistanı silahlandırması, habelə Ermənistanı dəstək adı altında de-fakto Azərbaycana qarşı İran-Hindistan-Fransa "üçlü ittifaqının" yaradılması fonunda müharibə ritorikasının artması təbii görünən budur ki, Fransa bütün imkanları ilə sülhün baş tutmasına çalışır.

Bunun qarşılığında Azərbaycan birmənalı olaraq bütün platformalarda sülh danışıqlarının intensivləşməsi üçün əlindən gələni edir.

Hazırda iki cəhd var - Azərbaycan sülhün imzalanmasına, Ermənistandakı revanşistlər və onların havadarları isə yeni müharibəyə cəhd edir. Bəs nəticə etibarilə 2024-də hansı olacaq? Bu ili sülh ili etmək üçün nələr edilməlidir, məsuliyyət kimindir və hansı addımlar atılmalıdır?

Bu gün də sülh müqaviləsi istiqamətində hər hansı bir irəliləyiş əldə olunan kimi ermənilər yeni bir təxribat törədirlər. Yəni zaman keçsə də hadisələrin məcrası dəyişsə də, Ermənistan eyni yolla gedir. Ancaq anlamaq istəmir ki, birinci yolda olduğu kimi, bu yolun da sonu dərin uçurum olacaq.

Sülh müqaviləsinin bağlanmasını hər vəchlə pozmağa çalışan Ermənistan bu gün dünya ictimaiyyətinə sırımaqla istəyir ki, guya Azərbaycan sülh müqaviləsi üçün ağır şərtlər irəli sürərək onun imzalanmasını əngəlləyir. Bu, tam absurddur. Azərbaycan nə istəyir? Azərbaycan ilk növbədə və çox haqlı olaraq Ermənistanı məğlub ölkə kimi davranmasını tələb edir. Daha sonra isə Azərbaycan Ermənistanla sərhədlərinin real xəritələr əsasında müəyyənləşdirilməsini və ermənilərin işğal etdikləri 8 kəndi geri qaytarılmasını tələb edir".

kən Fransanın taqətdən düşmüş qoca təqaüdcü hərbiçilərini Azərbaycanla sərhədlərə yerləşdirib. Ancaq Ermənistan anlamır ki, bu cür gedisler heç nəyi dəyişə bilməz. Bizim heç kimin torpağında gözümüz yoxdur. Ermənilər isə zaman-zaman yağmaladıqları torpaqlarımızı geri qaytarılmalıdırlar. Məsələn, Mehri dəhlizi Ermənistanla verilirən onun eni cəmi 10 kilometr olub - indi Mehri dəhlizinin eni 46 kilometrdir. Sual olunur: Mehri dəhlizinin şərq və qərb istiqamətlərindən 36 kilometr ərazini ermənilərə kim verib? Təbii ki, heç kim. Ermənilər, sadəcə olaraq, sovet hökumətinin "SSRİ bizim ümumi vətənimizdir" yanaşımından istifadə edərək, bu torpaqları zamanla qarış-qarış yağmalayıblar. Eyni mənzərə Ermənistanla olan digər sərhədlərimizdə də mövcuddur. İndi biz nə etməliyik? Böyük qələbədən sonra ermənilərin zamanla oğurla-

mək mümkünsüzdür. Ermənistanın sülhə məcbur edilməsi əməliyyatları formal olaraq mümkün görünərsə də, ən azı Rusiyanın indiki maraqlarına cavab vermir. Buna görə də sülh sazişinin yaxınlarda imzalanıb-imzalanmaması əsasən bir neçə faktordan asılıdır. Birinci növbədə onu qeyd etməliyəm ki, nə qədər ki, Ermənistan geosiyasi qütblərin arasında konkret bir mövqe tutmayıb, öz xarici siyasətinin oriyentasiyasını konkret müəyyənləşdirməyib, əsasən Qərbin diktəsi ilə hərəkət edir, onun sülh mü-

qaviləsinə yaxın vaxtlarda imzalaması inandırıcı görünür. Proses formal olaraq gedə bilər. Sülh sazişinin mətninin hazırlanmasına maraq göstərə bilər. Amma Ermənistanın ən son anda qeyd olunan şərtlər dəyişməyəcəyi təqdirdə sülh sazişini imzalayacağı inandırıcı deyil. Prosesin uzanmasının və müharibə risklərinin yaranmasının bütün məsuliyyəti Ermənistanın və onu antisülh siyasətinə sövq edən müttəfiqlərinin üzərinə düşür".

Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Ölkəmizdə 2023-cü ildə respublika üzrə 620 özünü öldürmə halı baş verib. Bu barədə Nazirlər Kabinetinin 2023-cü ildə fəaliyyəti haqqında hesabatda bildirilib.

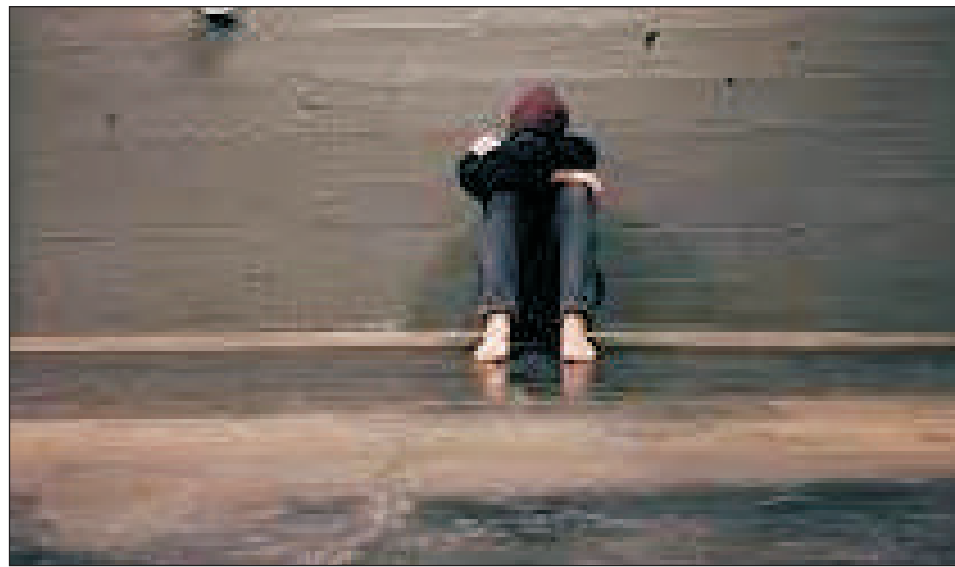
2023-cü ildə həmçinin 820 özünü öldürməyə cəhd hadisəsi qeydə alınıb.

Düzdür, intihar hadisələri, ümumiyyətlə, bütün dünyada artıb. Ancaq Azərbaycanda bu sahədə vəziyyət çox dramatikdir. Bir il ərzində 620 nəfərin özünü öldürməsi, 820 nəfərin buna cəhd etməsi dəhşətli rəqəmdir.

Klinik psixoloq, psixoterapevt Rövşən Nəcəfov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, intihar hadisələrini informasiya olaraq müşahidə etdiyimiz zaman aydın olur ki, intihar fərdi qərarıdır. O qeyd etdi ki, problemlərin məğzi ümumi olsa belə, intihar edən şəxs özünü bu formada ifadə etmiş olur: "İntihar fərdin ictimai qərarıdır. İntihar edərək başqalarına öz düşüncəsini ifadə etmiş olur. Hansı ki, intihardan əvvəl öz düşüncəsini ifadə etməyə imkan tapmayıb. Tapmış olsa da, birmənalı qarşılanmayıb. İntiharın səbəblərini dəqiqliklə ifadə etmək doğru deyil. Hər kəs üçün problem fərdir. Bir şəxs üçün problem görünən anlayış başqası üçün problem olmaya bilər. Amma hissələr eynidir. İntiharların qarşısını almaq üçün müxtəlif maarifləndirici addımlar atılsa da, proses genişləndirilməlidir. İntiharların qarşısının alınması üçün psixoloji maarifləndirmə fəaliyyətləri genişləndirilməlidir. Müxtəlif mühitlərdə psixoloji sorğular keçirilməlidir. Fərqli mühitlərin psixoloji sağlamlığı ilə bağlı fərqli fəaliyyət planları hazırlanmalıdır. Qrup və fərdi formada psixoloji konsultasiyalar reallaşdırılmalıdır. Psixoloji maarifləndirmə işləri aparılan zaman xüsusi vurğulanmalıdır ki, baş-

Bir ildə 620 intihar, 820 özünəqəsd cəhdi - səbəblər, çıxış yolları

Ekspert: "Həssas kateqoriyadan olan şəxslər üçün sosial xidmətlər, onların əlçatanlığı məsələsi çox önəmlidir"

qalarını qınamaq və başqalarının şəxsi həyatına müdaxilə etmək olmaz, başqaları ilə yəşəməyi cəmiyyət öyrənməlidir. İnsanları səhvlərinə görə qınamaq olmaz. Onlar səhvləri ilə qəbul edilməlidir. Səhv düzü aparmamalıdır. Həyatda bir səhv bütün düzləri aparır. Düşüncə dəyişməlidir. İnsanların düşüncəsi dəyişmədikcə, həyatları dəyişməyəcək. İntihar düşüncəsi yaranan insanlar aidiyyəti qurumların qaynar xətlərinə müraciət

etməkdən çəkinməməlidirlər. Psixoloji dəstək almaqdan utanmasınlar. Psixoloji dəstək almaq hər kəsin həyatında əsas meyardır. Psixoloji sağlamlıq olan insanlar həm özləri, həm də başqalarına faydalı ola bilərlər. Cəmiyyət də intihar və bu kimi hallara cəhd etmiş insanları qınamamalıdır. Psixoloji halı nizamsız olan insanların peşəkar dəstəyə ehtiyacı var. Psixologiya sahəsi peşəkarlıqla tənzimlənməlidir. Ali təhsilli müxtəlif psixi sağlamlıq sahəsində mütəxəssisləşmiş şəxslərlə birlikdə fikir

mübadilələri apararaq, yeni təşəbbüs qrupları yaradaraq və yeni ideyaları ərşəyə gətirərək cəmiyyətdə baş verən mənfi hadisələri qabaqlamaq olar. Doğru istiqamətin formalaşması üçün peşəkar addımlar atılmalıdır".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri, sosioloq Humay Axundzadə mövzunu belə şərh etdi: "İntiharların müxtəlif formaları peşəriyyət yaranandan var. Müasir cəmiyyətdə baş verən uzunmüddətli sosial transformasiyalar-sənayeləşmə, ur-

banizasiya, ilkin sosial əlaqələrin zəifləməsi, ailə bağlarının bəzi hallarda yetərinə möhkəm olmaması intihar fenomeninin ön plana keçməsinə şərtləndirir. Proses qlobal xarakter daşıyır. Qlobal səviyyədə beynəlxalq statistikaya nəzər salsaq, son onilliklərdə intiharların artdığını görürük. Bu nəticələr arasında Azərbaycan ön sıralarda deyil. Təbii ki, nəticələr təəssüf yaradır. Daha az olması, yaxud heç olmaması arzuolunandır. İntihar statistikasında Şimali Avropa ölkələri, Avstraliya, Yaponiya öndədir. Yüksək iqtisadi inkişafa malik olmalarına baxmayaraq, bu ölkələrdə intihar halları çox olur. Buna gətirən səbəblər çoxdur. İntihar hallarında klinik və sosial amillər vəhdət təşkil edir. Əvvəllər klşe fikir var idi ki, intihara cəhd edənlərin mütləq ağır psixi pozuntuları olur. Lakin bu hər zaman belə olmur. Sosial səbəblər - tənhalıq, yaxın əlaqələrin zəifləməsi və s. ilə bağlı ruh halı da intihara gətirib çıxara bilər".

H.Axundzadə vurğuladı ki, ölkəmizdə intihar statistikasının işlənməsi çətinidir, çünki müxtəlif cinayət hadisələri də intihar kimi təqdim olunur: "Digər tərəfdən, cə-

miyyətdə tabu var. Xüsusilə qadınlara münasibətdə önqərəzli təəvvür olduğuna görə bəzən hadisənin intihar olması aydın olmaya bilər. Buna görə də statistikanın aparılmasında obyektiv çətinliklər var. Ölkəmiz ön sıralarda olmasa da, Şərq ölkələri arasında ən müasir ölkəyik. Modernləşmənin gətirdiyi yan təsirlərdən biri intihar statistikasının artmasıdır. Mübarizənin iki əsas yolu var: intiharların profilaktikası və intihardan sonra görülən tədbirlər. İlk növbədə ailə institutu möhkəmləndirilməli, tənhalığa, cəmiyyətdən özgələşməyə gətirən amillərin qarşısı alınmalıdır. Eyni zamanda müxtəlif səbəblərdən çətin vəziyyətdə olan, məsələn, boşanmaq ərəfəsində olan, işsiz olan, əlilliyi olan, əmək qabiliyyətini itirmiş şəxslər risk qrupuna daxildir. İntiharların qarşısını almaq üçün həssas kateqoriyadan olan şəxslər üçün sosial xidmətlər, onların əlçatanlığı məsələsi çox önəmlidir. İntihara cəhd etmiş və sağ qalmış şəxslərə isə hərtərəfli psixoloji, bəzən psixiatrik dəstək göstərilməlidir. Bundan əlavə, intihara cəhd etmiş şəxs çevrəsinə dərin psixosomasiyalı təsir göstərir. Məsələn, çətin vəziyyətə düşən ata intihar edərək həyatına qıyıbsa, illər sonra övladı da çətinliyə düşəndə intihar barədə düşüncəyə bilər. Bu təsirdən irəli gələrək çevrə ilə də iş aparılmalıdır. Daha bir önəmli məsələyə də diqqət çəkmək istəyirəm. Çoxsaylı tədqiqat nəticəsində belli olub ki, intihar halları mediada detallı işıqlandırıldıqda, yeni şəxsin yaşı, cinsi, işi və s. qeyd olunduqda, sonrakı 70 gün ərzində intihar statistikasi artır. Bu baxımdan medianın da rolu önəmlidir. Bu məsələdə peşəkar yanaşma olmalıdır, qeyri-peşəkarlıq ölümə səbəb ola bilər".

□ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Yolları qana boyayan telefon və dodaq boyası...

Sürücülərin daha bir düşməni selfidir

DİN-in Nəqliyyatı İntellektual İdarəetmə Mərkəzi (NİİM) mobil telefonlardan istifadə ilə bağlı sürücülərə müraciət edib. Bildirilib ki, yol-nəqliyyat hadisələrinin baş vermə səbəblərindən biri də nəqliyyat vasitəsinin hərəkəti zamanı sükan arxasında mobil telefondan istifadə etməkdir: "Bu vəziyyətdə sürücünün diqqəti yayınır və qəza baş vermə riski əhəmiyyətli dərəcədə artır. Təəssüflər olsun ki, belə olduğu təqdirdə ölüm və xəsarətlə nəticələnən yol-nəqliyyat hadisələrinin baş verməsi qaçılmaz olur".

Təhlükənin miqyasını nəzərə alan qurum maarifləndirici videoçarx da hazırlayaraq təqdim edib.

"İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 342.6-cı maddəsinə əsasən, nəqliyyat vasitəsinin hərəkəti zamanı sürücünün telefonu əlində saxlamaqla ondan istifadə etməsinə görə 50 manat məbləğində cərimə nəzərdə tutulub", - məlumatda qeyd olunub.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) məlumatına görə, hər il dünyada orta hesabla 1,3 milyon insan yol-nəqliyyat hadisələri nəticəsində dünyasını dəyişir. Bu statistika hər gün təxminən 3600 insanın yollarında öldüyünü göstərir. Bildirilir ki, qəza qurbanlarının yarısından çoxu piyadalar, velosipedçilər və motosikletçilərdir. Bundan əlavə, kişilər qadınlara nisbətən yol qəzalarına daha

çox məruz qalırlar. Qəzalarda həyatını itirənlərin təxminən dördü üçü 25 yaşdan aşağı kislərdir.

Ölümle nəticələnən yol qəzalarının böyük əksəriyyəti, 93 faizi dünya avtomobillərinin təxminən 60 faizinə sahib olan aşağı və orta gəlirli ölkələrdə baş verir. Yol-nəqliyyat hadisələrinin 26%-i yüksək sürət səbəbindən baş verir. Qəzaların yüzdə 9-u telefondan istifadə kimi diqqəti yayındıran davranışlardan qaynaqlanır.

Avropadakı ən çox yol qəzalarında ölənlər Rumıniyadır. Onlayn statistika portalının məlumatına görə, 2021-ci ildə Rumıniyada hər 1 milyon nəfərdən 93-ü yol qəzaları nəticəsində dünyasını dəyişib. Bu rəqəm Bolqarıstanda 81, Latviyada 78, Monteneqroda 72, Polşada 59, Yunanıstanda 57 nəfərdir.

ABŞ yüksək gəlirli ölkələr arasında ən çox ölümle nəticələnən qəzaların baş verdiyi ölkədir. 2022-ci ilin birinci rübündə ölkədə qəza nisbətləri son 20 ilin ən yüksək səviyyəsinə çatıb. Bu ilin ilk 3 ayında ABŞ-da yol qəzalarında ölənlərin sayı ötən illə müqayisədə 7 faiz artaraq 9500-ə çatıb.

Türkiyədə 2023-cü ildə 1 milyon 186 min 353 yol qəzası baş verib, bunun 187 min 963-ü ölüm və yaralanma ilə nəticələnib. Qəzalarda həyatını itirənlərin 47,6 faizini sürücülər, 30,3 faizini səmşinlər, 22,1 faizini isə piyadalar təşkil edib. Bundan başqa, həyatını itirənlərin 70,5 faizini kişilər, 29,5 faizini isə qadınlar təşkil edib. Hadisələrin 87,1 faizi sürücülərin səhvi ucbatından baş verib.

Sükan arxasında mobil telefondan istifadə Azərbaycanda olduğu kimi bir çox ölkələrdə də qadağandır. Buna baxmayaraq hələ də sürücülərin əksəriyyəti bir ələ avtomobil idarə edərək mobil telefonla danışır. Qaydalara bu tərzdə məhəl qoymamaq qəzalara səbəb olur, xüsusilə piyadaların vurulması ilə nəticələnir.

"Bakı Hüquq Şirkəti"nin rəhbəri Natiq Ələsgərov deyir ki, cərimə məbləğləri bu məsələdə təsirli vasitə olsa da, sürücülərin daha məsuliyyətli olması üçün daha ciddi addımlara ehtiyac var: "Əlbəttə ki, məsuliyyətli sürücü sükan arxasında heç vaxt diqqətini yayındırmıyacaq məqamlara əhəmiyyət verməyəcək. Hətta təcili zəng daxil olsa belə zəngi cavabsız qoyacaq və ya avtomobilini yolun kənarında saxlayaraq, gələn zəngə sakit şərəitdə cavab verəcək. Beynəlxalq praktikada telefonla danışa-danışa və ya SMS yazma-yazma avtomobil idarəsi huşsuz idarəetmə adlandırılır. Diqqəti yoldan yayı-

düşməni də bu gün geniş yayılmış selfidir. Bütün bunlar diqqəti yoldan yayındırır və çox ciddi xoşagəlməz hadisələrə səbəb olur. Saniyə kifayət edər ki, avtomobil yol kənarındakı xəndəyə düşsün və ya digər nəqliyyat vasitəsinə çırpılsın. Şəhərlərdəki sürət həddini nəzərə alaraq, sürücülərin diqqətsizliyi ucbatından yol qəzalarında əzab çəkən insanlar olur".

Natiq Ələsgərov deyir ki, sükan arxasında telefonla daim kontaktda olmaq istəyənlər xüsusi vasitələrdən istifadə edə bilərlər: "Avtomobil istehsalçıları müasir avtomobillərin təchizatına telefonların audiosistemə qoşulmasını da daxil edirlər. "Hands free" qamituru xüsusi olaraq məhz sürücülərin yolda təmasız telefon danışığı üçün hazırlanıb. Bu zaman sürücünün əli telefonla danışmaq zamanı sükan arxasında istənilən söhbət idarəetməyə təsir edir və yolda sürücüyə diqqətini bir yere cəmləməyə mane olur. Bu yaxınlarda tanış olduğum bir təhqiqaatın nəticələrində qeyd olunur ki, avtomobil idarə edən zaman mobil telefonla danışmaq yol-nəqliyyat hadisəsi ehtimalını 4 dəfə artırır".

□ Elşən MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"

Sair, naşir, dramaturq, ictimai və dövlət xadimi, Azərbaycan Respublikasının birinci dərəcəli dövlət müşaviri, fəvqəladə və səlahiyyətli səfir, Əməkdar incəsənət xadimi, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sabiq sədri Hidayət Orucov "Yeni Müsavat"a müsahibə verib.

Müsaibəmiz Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin birinci sədri Rafiq Əliyevin Bakupost.az saytına açıqlamaları, daha da konkretləşdirsək, Hidayət Orucov haqqında dedikləri ilə bağlıdır. R.Əliyev deyib: "Dini bilən adam Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinə sədr olmalıdır. Bu vəzifədə birinci 5 il mən işlədim. Mən dini də, ərəb dilini də bildirdim. Təxminən 5 il ərzində dövlət konsepsiyası hazırladıq və müəyyən işlər gördük. Daha sonra həmin vəzifəyə Hidayət Orucov təyin olundu. O, nə dini, nə də siyasəti bilirdi. Hidayət Orucov 9 il bu vəzifədə işlədi, lakin bu müddət ərzində onun gördüyü hər hansı işi qeyd edə bilmirəm. Çünki ədəbiyyatşünas idi və ancaq yazı-pozu ilə məşğul olurdu". Bu kimi fikirlərin "Yeni Müsavat"da dərcindən sonra Hidayət Orucovun fikirlərini öyrəndik. Sabiq komitə sədri "Yeni Müsavat"a sensasion açıqlamalar verdi. Müsaibənin ikinci hissəsini təqdim edirik:

(Əvvəli ötən sayımızda)

Həmsöhbətim komitəyə sədr təyinatını aldıqdan sonrakı işlərdən bəhs edir. Bizim sualımız:

- Nə kimi dəyişikliklər etdiniz?

- Əvvəla, müəyyən kadr dəyişiklikləri oldu. Xaricə, ya başqa istiqamətlərə baxanlar, dövlət qulluqçusu kimi yaramayanlar komitədən kənarlaşdırıldı. Mən hamının işdən çıxarılmasının əleyhinəydim. O adamlar ki, günahları yox idi, mən hesab etdim ki, onlar səhvə yol veriblər, qalıb işləyə, səhvlərini düzəldə bilərlər, əlbəttə, mən onları saxladım, onlar da yeni şəraitə, konsepsiyaya, Dövlət Komitəsinin yeni fəaliyyətinə tam uyğun olaraq fəaliyyət göstərməyə başladılar və ora yeni kadrlar gəldi. Mən bu gənc, savadlı kadrların hamısını yalnız BDU-nun İlahiyyat fakültəsinin məzunlarından götürdüm. Onlar da fəaliyyət göstərməyə başladılar. Mən ora getdikdə Dövlət Komitəsinin 40 nəfər əməkdaşı var idi. Qısa müddət ərzində orada ştatda olan işçilərin sayı 80 nəfəri keçdi. O zamankı baş nazir Artur Rəsizadə mənə dedi ki, onun fəaliyyətində ilk dəfədir ki, Dövlət Komitəsinin ştat cədvəlindəki işçilərin sayı qısa müddət ərzində 100 faizdən çox artır, belə olmamışdı ümumiyyətlə, amma biz bunu bacardıq. Yeni şöbələr açıldı, yalnız dini mərkəzlərlə yox, dini icmalarla da iş getməyə

"O, komitə sədri olanda başı biznesə qarışmışdı" - sabiq DQDK rəhbərindən şok açıqlamalar

Hidayət Orucov: "Mən 12 il bundan qabaq komitədən getmişəm, Rafiq Əliyev özü isə 17 il qabaq gedib, hələ də bu məsələləri həzm eləyə bilmir"

başladı, regionlarda şöbələrin fəaliyyəti qüvvətləndirildi. Əsl dini dəyərlər təbliğ olundu, böyük region müşavirləri keçirildi, demək olar ki, bütün Azərbaycan təmsil olundu. O

- Ümumiyyətlə, Mübariz Qurbanlı bizim islahatları normal davam elədi, bu barədə mənə də dedi. Mən işlədiyim illərdə istər qanunçuluqda, yəni "Dini etiqad azadlığı haqqında" Qanunla bağlı, istər di-

"O, bunun əvəzinə düşünməlidir ki, Dövlət Komitəsindən nə üçün çıxarıldı?"

sahə elədir ki, mən çox şeyi açmıram, müəyyən məsələləri bəlkə sonra açmaq olar. Çünki dini qurumlar üzrə Dövlət Komitəsinin fəaliyyəti, ümumiyyətlə, belə olmalıdır. - **Amma bunlardan danışılır. Bəlkə o istəyirdi daha çox orada çalışsın və sizin gelişiniz bu istəyin qarşısını aldı?**

- Bilirsiniz, mən demişdim, əvvəl də atmaca atdı, mən bunlara fikir vermədim, amma indi istəyirəm bu barədə ictimaiyyət də bilsin. Deyir ki, Hidayət Orucov ədəbiyyatşünasdır. Hidayət Orucov ədəbiyyatşünas deyil, yazıçıdır. Humanitar sahənin professoru ədəbiyyatşünasla yazıçının fərqi bilinir. Hər ikisi ədəbiyyatla bağlıdır, amma bunlar başqa-başqa məfhumlardır. Onda olan qərəz, kin o qədər çoxub ki, adı məsələləri də qarışdırır. Deyir "Hidayət Orucov 9 il Dövlət Komitəsinin sədri işlədi". Mən 6 il Dövlət Komitəsinin sədri olmuşam, sonra diplomatik işə keçmişəm. Deyir son iki sədrin dini savadı yox idi. Əvvəla, məndən sonra iki sədr olub. Onun dediyinə görə, mən həmin siyahıda deyiləm. Bu dərəcədə primitiv, qərəzli...

- Yeri gəlmişkən, Rafiq Əliyev Mübariz Qurbanlı haqqında yüksək fikirlər söyləyib...

gər məsələlərin həlli ilə əlaqədar çox məsələlər qaldırıldı, onların bir hissəsi həl olundu, digər hissəsinə həllinə vaxt çatmadı. Amma həmin məsələlər Mübariz Qurbanlının vaxtında həyata keçirildi. - **Rafiq Əliyev onu da bildirib ki, Hidayət Orucov komitə sədri olarkən yazı-pozu ilə məşğul olub. Maraqlıdır, həmin illərdə neçə kitabınız nəşr olundu, nələr yazdınız?**

- O dövrdə mənim mətbuatda çap olunmuş və ya yeni əsərlərimdən ibarət nəşr edilmiş bir kitabımı göstərə bilməz. Əvvəla, "yazı-pozu" yox. Bu da onun "səviyyəsini", qəzəbini, kinini, qərəzini göstərir. Yazıçıya "yazı-pozu ilə məşğul olur", demək olmaz. Yazıçı bədii yaradıcılıqla məşğul olur. Bundan əlavə, o, dediyim kimi, mənim həmin illərdə mətbuatda çap olunmuş bir bədii yazımı göstərə bilməz. Digər tərəfdən, yazıçılıqla məşğul olmaqda qəbahətli nə var ki? O illərdə mənim başım Dövlət Komitəsinin işlərinə elə qarışdı ki... Qarşımızdakı məsələləri yoluna qoymaq üçün gecə-gündüz orada işləmişəm. O, nə istəsən, deyir. Deyir yazı-pozu ilə məşğul idi. Axı onun "İrşad" hotelində xüsusi texnikası varmı, yaxud biznesdən başı açılırdı, vaxtı olurdu ki, baxıb görsün Hidayət Orucov komitədə nə ilə məşğul olur? Onun məşğul ol-

duğu iş məlum idi: "İrşad"ı tikirdi, biznes qururdu və ilaxır. Bu, absurd şeydir, onun başı belə işlərə qarışmışdı.

- Siz özünüz necə, o illərdə haradasa hotel tikintisi, yaxud bizneslə məşğul olmağı düşünmədiniz ki?

- Yox, o işlər mənlilik deyil. Mənim fəaliyyətim, tefəkkürüm... Amma mənim təmiz bizneslə məşğul olan insanlara münasibətim çox normaldır. Mənim, ümumiyyətlə, hotel yox e, bir balaca köşk tikmək... - o işlər mənlilik deyil. Yazıçı, ümumiyyətlə, ziyalı gərəkdir Tanrının hüzurunda təmiz olsun, bir də öz vicdanının. Mən yazıçıyam, siyasətçi, diplomatam, necə gedib o işlərlə məşğul ola bilərim? Mən gənclik illərindən məsul vəzifələrdə olmuşam, amma heç vaxt biznes barədə düşünməmişəm.

bilirdi. Sonrakı vaxtlarda mənim onunla nə telefon əlaqəm, nə görüşüm olub. Özü də bunda kinə, qərəzə bax! Dövlət Komitəsinin qurulması illərində, yəni 2006-cı ildən 2012-ci ilədək o proseslər ki, orada getdi, o uğurları həzm edə bilməməsinə bax! Mən 12 il bundan qabaq komitədən getmişəm, o özü isə 17 il qabaq gedib, hələ də bu məsələləri həzm eləyə bilmir.

- Təəssüf ki, münasibətlər bu həddədir... Həm də yaş o yaş deyil axı...

- Onun özü anlamalı və təəssüflənməli idi. Bundan əlavə də, bilirsiniz, bəlkə də mən yenə də bu məsələyə münasibət bildirməzdim. Çünki heç vaxt onun səviyyəsinə özümü endirməzdim. Amma bu, fəallıq edir, "Dövlət Komitəsinin sədri dini bilən olmalıdır", nə bilim, nəyi bilən olmalıdır. Bir az sonra deyir ərəb dilini bilən olmalıdır. Xahiş edirəm, bu yeri də verəsiniz, mənim ümumi müşahidələrimə görə, Dövlət Komitəsində indi çox

yetirib. Mən 10 il Ulu öndərin rəhbərliyi altında işlədim, onu hiss elədim, duydum. O vaxt hələ Dövlət Komitəsi yox idi, din mənim kurasıyamda idi. Həmin illərdə Nazirlər Kabinetinin yanında bir idarə var idi. Ulu öndər çox böyük işlər gördü. Cənab Prezidentlə də əvvəlcə dövlət müşaviri olaraq işlədim, sonra da 6 il Dövlət Komitəsinin sədri kimi işlədim. Çox gərəqli qərarlar oldu, qanunlarda dəyişikliklər edildi, mən bilirəm ki, cənab Prezidentin təşəbbüsü, onun xeyir-duası ilə olmuşdu. Yenə deyirəm, orada maraqlı, gözəl kollektiv var. Mən təyin etdiyim adamlar hamısı işləyir, bəzilərinə yüksək vəzifələr veriblər, bəzilərinə daha yuxarı aparıblar. Açıqı, mən bilirəm indi Dövlət Komitəsinin sədri məsələsi mətbuatda niyə hallanır? Bu məsələ aydın deyil. İkincisi də bu nə məsələdir ortaya salıblar ki, komitə sədri dini bilməlidir? Bəlkə Rafiq Əliyev özü təzədən guya dini bilən kimi gəlmək istəyir. Ümumiyyətlə, Rafiq Əliyevin hansı ilahiyat təhsili var? Deyir mən dini bilirəm, ərəb dilini bilirəm. Ərəb dilinin dini bilməklə nə əlaqəsi var?

- Siz də bir neçə dil bilirsiniz, elə deyilmi? Tərcümələriniz kifayət qədərdir...

- Əlbəttə, dillər bilirəm. Şekspirdən başlamış tərcümələrim... Mənim 10 cildliyim hələ on il bundan qabaq çap olunub. Onun iki cildi mənim tərcümələrimdir. Əsasən rus dilindən. Başqa dillərdən də mənim çox tərcümələrim olub. Amma söhbət dildən getmir. Bu, nə məsələdir ortaya atıblar? Son vaxtlar bu barədə çox yazırlar. Bəlkə hansısa namizəd var. Ya bəlkə Rafiq Əliyev özüdür, ya bir başqası... O, bunun əvəzinə düşünməlidir ki, Dövlət Komitəsindən nə üçün çıxarıldı? Rafiq Əliyev bunu bilmir, çünki dövlət qulluğunda gördüyü vəzifə Dövlət Komitəsində 5 il işləməsidir. Amma mən gəncliyimdən nomenklatur vəzifələrdə olmuşam. Üstəlik, 30 il siyasi və diplomatik vəzifələrdə çalışmışam, özü də yüksək səviyyələrdə. Dövlət müşaviri, Dövlət Komitəsinin sədri işləmişəm, fəvqəladə və səlahiyyətli səfir olmuşam. Bunu yalnız Prezident müəyyənləşdirir. Prezident ora sədr təyin edəndə özü hər şeyi nəzərə alır. Yeni onun səviyyəsini, dövlətə münasibətini, sədaqətini, dövlət siyasətini nəzərə alır və təyin edir.

☐ **Elsad PAŞASOY, "Yeni Müsavat"**

- Bildiyimizə görə, küsülü deyilsiniz, eləmi?

- Mən heç onu görməmişəm.

- Vəzifəyə təyinat alanda da görüşdünüz?

- Yox, onda da görüşmədim. Mən çox nadir hallarda istirahətə gedirəm. Amma o il istirahətə getmişdim, cənab Prezidentin xeyir-duası ilə. Ailə ilə Şimali Qafqazda dincəlirdim. Mən orada olanda onu işdən çıxartdılar. 20-25 gün sonra məzuniyyətdən qayıtdım. Cənab Prezident mənə dəvət elədi, bu barədə görüş verdi. Onunla (Rafiq Əliyevlə-red.) da üz-üzə gəlmədik. Mən komitədə fəaliyyətə başlayandan 2-3 gün sonra təbrik etmək üçün zəng elədi. Təbrik elədi, mən də dedim ki, hər halda, oradakı vəziyyəti

marlaqlı kollektiv var. O vaxt mən təyin elədiyim adamların hamısı orada işləyir. Bəzən onlar mənə rast gəlirlər, bayramlarda təbrik edirlər. Onlar unutmurlar, deyirlər ki, siz o vaxt bizi gətirdiniz. Mən adlar çəkmirəm...

- Hazırda komitə sədrinin səlahiyyətlərini Səyyad Aran icra edir. Onu necə xarakterizə edərdiniz?

- Səyyad Aran məndən sonra gəldi. Səyyad Aranı mən çoxdan tanıyıram, yaxşı münasibətlərimiz var.

- Ola bilsəmi növbəti sədr elə o olsun?

- Yox, o məsələ barədə fikir söyləmək mənlilik deyil. Belə məsələlər yalnız cənab Prezidentin müstəsna səlahiyyətindədir. Sonra Ulu öndər də, cənab Prezident də bu məsələyə xüsusi diqqət

Petrov ehtiyacı

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Rusiyada Stanislav Petrov adlı bir nəfər yaşayırdı. 2017-ci ildə 77 yaşında öldü. Petrovun kimliyi bütün dünyaya ilk dəfə 1991-ci ildə məlum olmuşdu. SSRİ dağıldandan sonra, məxfi sənədlər açılanda. Ondan sonra Petrov haqda çoxlu yazılar, kitablar yazıldı, filmlər çəkildi, şöhrətinə mahnılar qoşuldu. Bu adam "1983-cü il dünya nüvə böhranını önləmiş şəxs" kimi tarixə düşüb.

Petrovun hərəkətini qısaca nəql etsək, o, 1983-cü ildə SSRİ-nin kosmik raketlərin startını, uçuşunu gören mərkəzində əməliyyat növbətçisi imiş. 26 sentyabr gecəsi podpolkovnik Petrov ekranda görür ki, ABŞ-in - SSRİ-nin əsas rəqib və düşməninin nüvə bazalarının birindən çoxlu ballistik raketlər havaya qalxaraq SSRİ-yə doğru uçuş. Əgər bu həqiqətən belə idisə, SSRİ cavab zərbələri ilə ABŞ-ı vurmalydı. Təlimat bu cür yazılmışdı. Nüvə müharibəsinin başlanması bir neçə saniyənin işi imiş. Lakin Petrov müəyyən analiz aparır və avadanlığın səhv etdiyi qərarına gəlir. Nəticə məlumdur - biz hamımız yaşamaqdayıq.

Əlbəttə, bəzi mütəxəssislər Petrovun nüvə savaşını önləməsi əhvalatının müəyyən dərəcədə şişirdildiyi qənaətindədir. Deyirlər lap o cavab atışı qərarı versəydi də növbəti eşelonlarda, "nüvə düyməsini sıxan başqa adam(lar)" tərəddüd edə bilərdi. Ancaq hər halda, dünyanın taleyi bir tükəndən asılıdır - Petrovun əhvalatı bu baxımdan, ibrətamiz prîtça kimi bütün Qərbdə məşhurdur.

Niyə mən Şərqi adını çəkmədim, çünki SSRİ-nin nüvə mirasının hazırkı yiyəsi Rusiya Federasiyasında sanki nüvə savaşının nəticələri kimsənin vecinə deyil. Orada bir qrup manyak var, əllərindəki nüvə bombaları ilə bütün planetə şantaj yapırlar. "Ukraynanı bizə verməlisiniz, yoxsa hamını partladarıq" - iki ildir şimal qonşumuzun devizi budur.

Partlada bilirlərmə? Navalnının öldürülməsindən sonra deyəsən, buna heç kim şübhə eləmir. Rusiya üçün heç bir qırmızı xətt, müqəddəs dəyərlər, humanizm prinsipləri yoxdur. Prinsipcə, bu, tarixən belə olub. Rus ədəbiyyatında Pavel Smerdyakov (ata qatili, sinik-nihilist tip - Dostoyevskinin "Karamazov qardaşları" romanında qeyri-qanuni nikahdan törəmə obraz), İppolit Terentyev (yenə Dostoyevskinin, bu dəfə "Idiot" romanının qəhrəmanı) kimi obrazlar havadan yaranmayıb ki?

İppolit xüsusilə maraqlıdır. Onun gəldiyi qənaət belədir ki, dünyada hamı bir-birinə əzab vermək üçün yaradılıb, Allah yoxdur və deməli, ölümsüzlük də yoxdur, o zaman istənilən mürdər hərəkətə və cinayətə icazə var. Rusiyanın keçmiş prezidenti Medvedyevə və dəli filosofu Duqinə baxın, onlarda İppolit müəllimdən çoxlu cizgilər görürsünüz.

Ümumiyyətlə, biz guya elmi-texniki inqilab etmişik, ancaq bir saniyənin içində daş dövrünə qayıtmaq ehtimalı var. 90-cı illərdə belə bir yarıməzəli əhvalat olmuşdu: axşam saatlarında AzTV-nin ekranları qəfil sönmüşdü. 1 saat fasilədən sonra televiziya təzədən çalışmağa başlayan da xalqa məlumat verilmişdi ki, sən demə, Patamdart tərəfdə teleqülləni studiya ilə birləşdirən yeraltı kabeli hansısa ekskavatorçu qazıb, qoparıb. Bugünlərdə dünya internetində problem yarandı, Meta şirkətinin, Google-nin işində fasilələr oldu. Dəqiq səbəblər hələ məlum olmasa da, bəzi versiyalara görə, bu global internet çöküşünün səbəbkarı... Yeməndəki həsi qəbilələridir. Qırmızı dənizin altından keçən internet kabellərini partladılar. Bu husilər mənə həmin başabəla ekskavatorçumuzu xatırlatmışdı.

İlk baxışdan çəlməli, qara-qura, bisavad, fanatik, radikal tiplər təsiri bağışlayırlar, ancaq dünya internetinin taleyi bunlardan asılıymış.

Belə çıxır bizim "Petrovlara" həmişə ehtiyacımız olacaq.

Qərblə Rusiya arasında illərlə getmiş "soyuq müharibə", iki ildən artıq müddətdə isə Ukrayna üzərindən aparılan qanlı müharibənin yeni dünya düzünə təsirlərinin hansı formada olacağını birmənalı söyləmək mümkün deyil.

Qərbin məqsədi Rusiyanı nəinki dünyada, hətta yerləşdiyi coğrafiyada belə zəiflətmək, imkanlarını minimuma salmaqdır. Ancaq heç şübhəsiz ki, prosesdə Qərb özü də ciddi zərbələr alıb. Artıq Rusiya ilə yanaşı, Avropa coğrafiyasında olan ölkələrin rəhbərləri də Qərblə bağlı oxşar açıqlamalar verirlər. "Qərbin hegemonluğu sona çatdı və yeni dünya nizamı yaranır". Bunu Macarıstanın baş naziri Viktor Orban deyib. Macarıstan səfirlərinin illik toplantısında Xarici İşlər Nazirliyində çıxış edən siyasətçi bildirib: "Yeni dünya düzənini yaranır və vəziyyət daim qiymətləndirilməli və təhlil edilməlidir".

Macarıstanın baş nazirinin sözlərinə görə, bu gün heç kim Qərbin hegemonluğunun sona çatmasına şübhə etmir. Bundan əvvəl Orban bildirib ki, Ukraynadakı hərbi vəziyyət indi Rusiyanın maraqlarına uyğundur, zaman Qərbin tərəfində deyil. O vurğulayıb ki, münaqişəni Qərb qazanmayacaq və yalnız bir həll yolu var: sülh danışıqları gec-tez başlamalıdır. Macarıstanın baş naziri əlavə edib ki, bu, nə qədər tez baş verərsə, hamı üçün bir o qədər yaxşı olar. Maraqlıdır ki, oxşar açıqlamaları Rusiyanın XİN rəhbəri Sergey Lavrov da Orbandan bir gün əvvəl deyib. **Sitat:** "Qərb bir daha heç vaxt dominantlıq etməyəcək. Hər bir dövlətin dünya məsələlərində çəkisini ədalətli şəkildə əks etdirəcək formalar axtarmaq lazımdır. Qərb bunu bəlkə də başa düşür, lakin o, ya çoxqütblü dünyanın formalaşması prosesinin qarşısını almağa, ya da onu mümkün qədər çətinləşdirməyə çalışır".

İddialar nə dərəcədə əsaslıdır? Qərbin hegemonluğu doğrudanmı başa çatır, yoxsa bu, yeni - təbliğatla nüfuzdansa kampaniyasının startıdır? Orbanı da Rusiya ilə yaxşı əlaqələri olan AB-də yeganə ölkənin lideri hesab etsək, onun bu mövqedən çıxış etməsini anla-

Qərbin hegemonluğu bitdi, yoxsa... - Orbanla Lavrovun eyni açıqlamasının sirri

Macarıstanın baş naziri ilə Rusiyanın baş diplomatı o qənaətdədir ki, Qərb bir daha heç vaxt dominantlıq etməyəcək; ekspertin fikrincə, təqsirkar elə ABŞ və Avropa liderləridir

maq olar. Macarıstanın baş naziri ilk gündən hesab edir ki, bu savaş kollektiv Qərbin güclənməsinə gətirib çıxarmayacaq. O, hətta rus qazını AB-nin Kiyevə 50 milyard avro yardım layihəsini də təsdiqləmək istəməyən yeganə lider Orban idi, lakin sonda 27 dövlət rəhbərləri razılaşdılar. Amma onun və Lavrovun fikirlərində həqiqət payı varmı? Bu strateji savaştan kim güclü çıxacaq? Rusiyanın dediyi kimi - Putin anqlosaksonların istədiyi təqətlü dünyanın yaranmasına əngəl ola bilirmi?

Politoloq Murad Sadəddinovun "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, bu fikirlərlə razılaşmaq olar, amma səbəb müharibə deyil: "Səbəbi çağırışlara cavab verən ciddi liderlərin olmamasında görürəm. Qərb deyəndə ilk növbədə ABŞ ağıla gəlir. Bu ölkənin lideri isə adekvat reaksiyalar verməyən bir siyasətçi kimi özünü sübut edib. Bayden hakimiyyətə gələndə belli idi ki, Birləşmiş Ştatlar qarşısında çağırışları nəzərə almadan siyasət yürüdəcək. O, uydurma hadisələri yada salıb

qondarma soyqırımı haqda danışanda göstərdi ki, Ağ Ev sahibi dünyadakı prosesləri, ABŞ-ın bu hadisələrdə rolunu anlamır. Nəticədə Əfqanıstandan çıxdılar, HƏMAS-ın İsrailə hücumu oldu, Qırmızı dənizdə husilərlə toqquşmalar baş verdi, hətta Yəmən üsyançılarının kabeləri sıradan çıxarmasına görə iki sosial media platforması çökdü və o cümlədən Ukrayna münaqişəsi..."

Ekspertə görə, Fransa, Almaniya kimi Avropa nəhənglərində də liderlərin çağırışları uğurlu olmur: "Kiyevə lazımi dəstəyi vaxtında versələr, bu müharibə Rusiya üçün faciə ilə yekunlaşacaq. Amma liderlərin qorxaqlığından, yaxud hansısa səbəblərdən adekvat dəstəyi vermirlər və nəticədə Lavrovun bu sözləri dilə gətirməsinə səbəb olur".

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova hesab edir ki, elə bundan sonra Rusiya da əvvəlki olmayacaq və hegemonluq edə bilməyəcək: "Bu münaqişələr geostrateji və geoiqtisadi mahiyyət daşıyır. Qərb və Şərq hər yerdə döyüşür - Ukraynada, Qəzzada, Cənubi Qafqazda, Mərke-

zi Asiyada, Tayvanda, Qırmızı dənizdə... Ona görə tək cəmiyyətdə gedən müharibənin nəticələrinə baxmağın tərəfdarı deyiləm. Bu geopolitik qarşıdurma yeni dünya nizamı yaratmaqla Rusiyanın yerini müəyyən edəcək. Bunu Lavrov da açıqlamışdı. Rusiyalı nazir bilir ki, yeni siyasi xəritədə Rusiyanın strateji olaraq mövqeyi zəif vəziyyətdə gəlib çıxacaq. Ona görə Ukraynada münaqişədən qalib çıxmaqla Qərbə "göz dağı" vermək istəyirlər". **Təhlilçinin fikrincə, ABŞ yox, amma Avropa bu müharibədən uduşlu çıxmayacaq:** "Təbii ki, Qərb dövlətlərinə iqtisadi təsirləri var. Onlar büdcəsindən Kiyevin müdafiəsinə maliyyə ayırırlar, iqtisadi sanksiyalar özlərinə də təsir edir, inflyasiya baş verir. Yeni Avropa Birliyi ABŞ və Böyük Britaniyanın yürütdüyü siyasətə qoşulmaq məcburiyyətindədir. Onlar NATO ölkələri olaraq həmrəylik nümayiş etdirirlər, əslində atəşkəsin olmasını çoxdan istəyirlər. Bu mənada Qərb rusların "dişlərini çəkməyə", onlar üçün də çətin olacaq".

□ **Emil SALAMOĞLU**
 "Yeni Müsavat"

Fevralın 28-də azaraq Ermənistanla keçən Azərbaycan Ordusunun əsgəri Ruslan Pənahov martın 5-də vətənə qaytarıldı. Ruslan Eldəniz oğlu Pənahov Laçın rayonu ərazisindəki xidməti mövqelər arasında hərəkət edərkən ölverişsiz hava şəraitində istiqaməti itirərək azmışdı. Daha sonra Ermənistan İstintaq Komitəsi onun Cinayət Məcəlləsinin bir neçə maddəsi “sərhədi qanunsuz keçmək”, “silah gözdirmək” və s. ittiham olunduğunu bildirmişdi.

Martın 4-də isə Ermənistan İstintaq Komitəsi Azərbaycan hərbiçisi Ruslan Pənahovla bağlı cinayət təqibinə xitam verib. Ermənistanla Azərbaycan arasında əldə edilmiş razılaşmaya əsasən, eyni zamanda “xoşməramlı jest” olaraq, Ruslan Pənahovun Azərbaycana təhvil verilməsi barədə qərar qəbul edilib. Əsgərimizlə bağlı Ermənistanın davranışı etimad mühitinin yaradılmasına təsir göstərən amil kimi qiymətləndirilir. Maraqlıdır, bu, danışıqlarda, müzakirələrdə presedent kimi istifadə oluna bilərmi? Yoxsa bu heç də xoşməramlı jest deyil, əsgərimizin qaytarılması müqabilində İrəvanın da hansısa xahişi yerinə yetirilib? Başqa bir sual odur ki, ümumiyyətlə, hələlik müəyyənləşməyən, şərti sərhəddə qarşı tərəfə keçən əsgərin saxlanılmasının hansısa hüquqi əsası ola bilərmi? Digər bir məsələ. İstənilən halda əsgərin sərhəddə yolu azaraq qarşı tərəfin əlinə düşməsi həm onun özünə, həm cəmiyyətdə, həm də onun yaxınlarında ciddi narahatlıqlar yaradan hadisədir. Necə edə bilərik ki, belə hallar təkrarlanmasın? Yaxud Ermənistanla ümumən o anlaşma əldə edilə bilərmi ki, delimitasiya və demarkasiyaya, sərhədlər müəyyən edilənə qədər şərti sərhəddən təsadüfən keçən hərbiçilər dərhal geri qaytarılsın?

Bu arada, fevral ayının sonunda Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi əməkdaşları Azərbaycan tərəfinin haqqında məlumat verdiyi erməni əsilli şəxslərə yenidən baş çəkiblər.

Bu barədə APA-nın sorğusuna cavab olaraq **BQXK-nın Bakı nümayəndəliyinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəhbəri İlham Hüseynova** deyib. O bildirib ki, saxlanılan şəxslərlə təkbətək görüşlər keçirilib və onların ailələri ilə əlaqəsi üçün şərait yaradılıb: “Mandatına uyğun olaraq BQXK, bu cür başçəkmələr zamanı saxlanılan şəxslərlə rəftarı və saxlanma şəraitini qiymətləndirir. BQXK həmçinin şəxslərin ailələri ilə əlaqələrini bərpa etmək və ya davam etdirmək üçün şərait yaradır. BQXK-nın prosedurlarına uyğun olaraq, başçəkmələrlə bağlı müşahidələr və tövsiyələr yalnız saxlayan tərəflə paylaşılır və müzakirə edilir”.

Əsgərimizin qaytarılması etimad mühiti yarada bilərmi - təkrar olunmaması üçün nə etməli...

Rəsmi İrəvan qondarma ittihamlar irəli sürdüyü hərbiçimizi geri qaytarmaqla nəyi hədəfləyib?; **ekspertlərdən ilginclik açıqlamalar və xəbərdarlıqlar:** “Düşmən hər dəfə “xoşməramlı jest” etməyə bilər”

Xatırladaq ki, Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanları Qarabağda qondarma qurumun “prezidentləri” olmuş Arkadi Qukasyan, Bako Sakaşyan, Araik Arutyunyan, sabiq “xarici işlər naziri” David Babayan, eləcə də “parlament sədri” David İşxanyan, general Lyova Mnatsakanyan, David Manukyan və keçmiş “dövlət naziri” Ruben Vardanyanı həbs edərək Bakıya getirib. Hətta Azərbaycan əsgərinin qaytarılmasının müqabilində Bakıda saxlanılan canilərlə bağlı hansısa addımların atıla biləcəyi haqda erməni mənbələri xəbərlər tirajlayırdılar.

Təhlükəsizlik üzrə ekspert İlham İsmayıl “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında əvvəlcə bildirdi ki, bu hadisə presedent deyil. 44 günlük müharibədən sonra həm Qarabağdakı təmas xəttini, həm də dövlət sərhədini hər iki tərəfdən həm mülki şəxslərin, həm də hərbiçilərin təsadüfən keçməsi və onların geri qaytarılması halları olub: “Ona görə də danışıqlar prosesində bu hadisə presedent kimi bir tərəfin üstün jesti kimi dəyərləndirilə bilər. Amma bu, kənardan baxanlar üçün xoşməramlı jest kimi qəbul edilir və hesab edərkən ki, perspektiv danışıqlarda olmasa da, ermənilərin sülhpərvər, bizim isə sülhdən imtina edən tərəf kimi təbliğini apara bilərlər. Belə bir fürsəti qarşı tərəfə və onun havadarlarına verməmək üçün anoloji addım atmağımız məqsədəuyğun olardı. Necə ki, iki əsgərimizin əvəzinə 32 erməni

məhbusu vermişdik”. **Eyni zamanda İlham İsmayıl vurğuladı ki, bu hadisə həqiqətən də tərəflər arasında etimad mühitini formalaşdırma bilər:** “Ümumiyyətlə, Münxen Təhlükəsizlik Konfransından başlayaraq, Berlin və Antalyada davam edən yumşalma prosesinin hiss olunur ki, əsgərimizin geri qaytarılmasına da təsiri olub. Bildiyim qədər ortada konkret xahiş yoxdur. Ermənistan tərəf, qeyd etdiyim kimi, bu addımı təbliğat məqsədilə atıb, nəinki xoş məramla”. **Təhlükəsizlik ekspertinin sözlərinə görə, rəsmi İrəvanın indiki situasiyada gizli xahişi və onun yerinə yetirilməsi mümkün deyil:** “Bu, bizim maraqlarımıza uyğun gəlmir. Azərbaycanla Ermənistan arasında olan sərhəddə “şərti” adı qoyulsa da, faktiki olaraq mahiyyətcə cəbhə xəttidir. Bu xətti hər iki tərəfdən keçənləri nəinki həbs edib, cinayət işi qaldırmaq, hətta güllə ilə vurmaq da hüquqi məsuliyyət yaratmaya bilər. Sabah kəşfiyyat xarakterli keçib edən şəxsi də yol azmış kimi dəyərləndirib qarşı tərəfə verməyi heç bir tərəf qəbul etməz. Aralarında konflikt olmayan ölkələrin də sərhədi pozulanda təhqiqat aparılır və keçdiyi ölkəyə hər hansı zərər vurmadığı və həqiqətən yol azdığı sübut olarsa geri qaytarılır. Belə halların təkrar olunmaması üçün yaxşı olar ki, sərhəddə xidmət keçən hərbiçilər ciddi şəkildə təlimatlandırılınsın və yerinə yetirilməsi nə nəzarət edilsin. Düşmən hər dəfə xoşməramlı jest etməyə bilər”.

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı əmindir ki, Ermənistan bu məsələdən Azərbaycana qarşı təzyiq vasitəsi kimi istifadə edib: “Dəfələrlə bu cür hadisələr baş verib, hər dəfə də ermənilər uzun müddət əsgərlərimizi saxlayıb, əcaib hökmlər çıxarıb, yalnız dəyişmə yolu ilə məsələ həllini tapıb. Bu dəfə də ermənilər böyük kampaniya başlamaq niyyətində idilər, artıq “dəhşətli” maddələrlə cinayət işi açmışdılar. Onların bir-dən-bir fikirlərini dəyişməsinin səbəbini bilmək çətinidir. İstənilən halda, bunu “xeyirxah niyyət”, “etimad mühiti”nin yaradılması təşəbbüsü kimi dəyərləndirə bilərik. Bu xüsusiyyətlər ermənilərdə yoxdur, olmayan şeyi də göstərmək mümkün deyil. Erməni cəmiyyəti əsgərimizin “linç” olunmasını tələb edirdi, buraxılmasından da narazı qaldılar, hətta özünü Ermənistanın gələcəyi hesab edən Levon Köçəryan da qəzəbini gizlətmədi”. **A.Nağının sözlərinə görə, əsgərimizin geri qaytarılmasının bir neçə səbəbi ola bilər:** “Məncə, ermənilər Azərbaycanın ya adekvat cavab tədbirlərindən ehtiyat etdilər, ya da bizdə həbsdə olan erməni cinayətkarlarla bağlı hansısa yumşalma istəyində oldular. Digər səbəblər də ola bilər. Ümumi qənaət ondan ibarətdir ki, ermənilər Azərbaycanı qıcıqlandırmaqdan çəkinir, bizim qarşımızda gücsüzlüklerini etiraf edirlər”. **Partiya sədri**

bildirdi ki, bu halların təkrarlanmaması üçün ciddi nizam-intizam tədbirləri görülməlidir: “Burada məsuliyyət kiçik və orta komandir heyətinin üzünə düşür. Əsgərlərə hansısa tapşırıq verilsə, hava şəraiti hökmən nəzərə alınmalıdır, tapşırığı yerinə yetirmək üçün göndərilən əsgər müşayiət və müşahidə olunmalıdır, əsgərlərin tək və ya özbaşına hərəkət etməsinin qarşısı alınmalıdır. Bu məsələdə cəza mexanizmi daha səmərəli tətbiq olunmalıdır, hərbi hissənin məsul şəxsləri sərt şərtlə cəzalandırılmalıdır. Məsələn, hərbi hissə komandiri vəzifə və rütbə cəhətdən aşağı dərəcəyə endirilməli, hətta cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalıdır. Əsir düşən əsgəri də “qəhrəmanlaşdırmağa” ehtiyac yoxdur. Çox vaxt hadisə əsgərin intizam-sızılığı ucbatından baş verir. Ona görə də əsirlikdən, düşmən tərəfdən qayıdan əsgər cəzasını almamalıdır”. **Delimitasiya və demarkasiyaya qədər azıb keçən əsgərlərin qarşılıqlı qaytarılmasına dair razılaşmaya gəlinə, A.Nağı qeyd etdi ki, ermənilərlə hər hansı anlaşmaya etibar etmək olmaz:** “Onlar sözlərinə əməl edən deyillər. Əsgərlərimizi arxayınlaşdırıb, böyük fəsadlara yol açmağa başlayırlar. Qarşı tərəfə keçən hərbiçilərin saxlanılmasına dair isə əlavə hüquqi sənədlərə ehtiyac yoxdur, beynəlxalq konvensiyalar var. Sadəcə, ermənilər bu beynəlxalq normalara əməl

etmirlər. Bunu onlardan gözləməyə də dəyməz, ermənilərə inanıb, özümüzü aldatmamalıyıq. Ermənilər yol gəldikdəsi deyillər. Necə deyirlər, “qozbeli qəbir düzəldər”, amma erməniləri qəbir də düzəldəsi deyil”.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin baş məsləhətçisi, politoloq Tural İsmayilov isə açıqlamasında dedi ki, Ermənistanla şərti sərhədi səhvən keçən hərbi qulluqçu Ruslan Pənahov haqda irəli sürülən iddialar saxta və ədalətsiz olduğu üçün gec-tez cinayət təqibinə xitam verilməli idi: “Çətin coğrafi və iqlim şəraitində xidmət edən əsgərlərin azaraq qarşı tərəfə keçməsi təbii haldır. Daha əvvəllər yolu azaraq biz tərəfə keçən erməni hərbiçiləri də olub. Azərbaycan isə heç vaxt onlar kimi bu hadisə üzərindən “təlaşa” qurub “şou” göstərməyib. Dövlətimiz onların qısa zamanda geri qaytarıb. Biz də şərti sərhədi keçən ermənilərin əlinə silah verib, terrorçu kimi təqdim edə bilərdik, amma Azərbaycan humanizmə göstərərək belə addımlar atmadı. Ermənistan isə Ruslandan əvvəl azaraq Ermənistanla keçən əsgərlərimiz Aqşin Bəbirov və Hüseyn Axundovla bağlı məhkəmə təlaşası qurub, şou göstərdi. Ruslan Pənahov haqqında isə heç bir halda qondarma cinayət işi qaldırıla bilməzdi. Faktiki olaraq bu əsgər hələ heç tam müəyyənləşməmiş şərti sərhəd hesab edilən ərazidə dumanda azıb”.

T.İsmayilovun sözlərinə görə, hər bir azərbaycanlının taleyi ilə yaxından maraqlanan ölkə başçısının səyi və qətiyyəti nəticəsində Ermənistan bu qərarı verməli olub: “Əsgərimizin təhvil verilməsi ilə bağlı razılaşmanın əldə olunmasında ən yüksək səviyyədə danışıqların keçirilməsi istisna deyil. Zənnimcə, Ruslan Pənahov haqda cinayət təqibinə xitam verilməsində bugünlərdə Almaniya keçirilən görüşlərin də müstəsna əhəmiyyəti var. Almaniya Fransadan fərqli olaraq bölgəyə daha obyektiv, dürüst və bitərəf münasibət göstərə bilər. Ermənistan artıq insanların taleyi üzərindən oyun qurmaqlıdır”.

□ **E.PASASOY,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycanda dövlət vəsaitləri hesabına həyata keçirilən satınalmalar daim əsas mənimsemə aləti kimi qəbul olunur. Uzun illərdir büdcədən maliyyələşdirilən irihəcmli layihələr çərçivəsində, həmçinin müxtəlif dövlət qurumlarının ehtiyaclarının təmin olunması üçün keçirilən satınalmalarda korrupsiyanın yüksək həddə çatması müzakirə olunur. Son illərdə aparılan çoxsaylı korrupsiya cinayətlərinin istintaq nəticələrinə baxdıqda da aydın görünür ki, məmurlar büdcə vəsaitlərini məhz satınalmalar prosesindən bəhrələnmək mənimseyirlər.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda dövlət satınalmalarının illik həcmi milyardlarla manatı əhatə edir. Məsələn, Nazirlər Kabinetinin 2023-cü ildəki fəaliyyət hesabatına əsasən ötən il dövlət satınalmalarına büdcədən ayrılan vəsait 7,5 milyard manatdan çox olub. Bu, əvvəlki ilə müqayisədə 11,3 faiz çoxdur. Hesabat ilində bir mənbədən satınalmalar əvvəlki ilə müqayisədə 577,2 milyon manat və ya 25,3 faiz artaraq 2,86 milyard manata yüksəlib. Bu isə ümumi satınalmaların 37,8 faizinə bərabərdir.

Hesabat dövründə ümumi satınalmaların 22,4 faizi və ya 1,69 milyard manatı elektron satınalmaların payına düşüb. Qeyd edilib ki, satınalmalarda kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin payı 90 faizdən çox olub.

Azərbaycan Hesablama Palatasının 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin icrasına verdiyi rəydən aydın olur ki, 2022-ci ildə ölkə üzrə ümumilikdə 12 102 sayda satınalma tətbiq edilməklə 6 milyard 779,2 milyon manat məbləğində satınalma müqavilələri "Dövlət satınalmaları haqqında"

Qanunla müəyyən edilmiş metodlar tətbiq edilməklə bağlanılıb. Bu, 2021-ci ilə müqayisədə satınalmaya cəlb edilmiş məbləğdən 767,5 milyon manat və ya 12,8 faiz çox, say baxımından 27 və ya 0,2 faiz azdır. Beləliklə, hesabat ilində ÜDM-in, həmçinin dövlət büdcəsinin xərclərinin artımı fonunda, satınalmaya cəlb edilmiş vəsaitin həcmində artma müşahidə edilərsə də, əvvəlki ilə müqayisədə satınalma məbləğinin ÜDM-ə nisbət göstəricisi 1,5 faiz bəndi, xərclərə nisbəti isə 0,8 faiz bəndi azalmaqla müvafiq olaraq 5,0 faiz və 21,1 faiz bəndi təşkil edib: "Bu göstəricilər son illərdə ən aşağı göstərici olub. Qeyd edək ki, 1-ci nisbətin azalması neftin qiymətinin yüksək olması səbəbindən ÜDM-in yüksək məbləğlə ifadə edilməsi ilə əlaqələndirilə bilər, digər göstəricidə olan azalma suallar yaraadır. Belə ki, əksər ölkələrdə dövlət satınalmaları dövlət büdcəsinin 30-42 faiz həcmindədir. Aparılmış nəzarət

Dövlət satınalmalarında korrupsiyanın qarşısını necə almalı - rəy

Yeni qanun bir sıra yeniliklər gətirib; mütəxəssislərə görə, ən təkmil qanun olsa da, oturuşmuş mənimsemə mexanizmləri kökündən qazınmalıdır

tədbirləri göstərir ki, bəzi xərclərin satınalma keçirilmədən aparılması, xərc əməliyyatlarının xəzinə müşayiəti ilə aparılmaması və bir mənbədən satınalma metodunun tətbiqi ilə bağlı qeydiyyatın-uçotun tam olmaması dövlət satınalmalarının dövlət büdcə xərclərində xüsusi çəkisinə təsiri olub".

Hesablama Palatası dövlət satınalmaları sahəsində daha bir ciddi problemin onların büdcə ili üzrə bölgüsündəki disproportsiyasını göstərir: "2022-ci ildə dövlət satınalmalarının məbləğ ifadəsində 35,1 faizi və ya 2 milyard 379,9 milyon manatı, o cümlədən açıq tender üzrə satınalmaların 28,2 faizi və ya 628,5 milyon manatı, elektron açıq tender üzrə satınalmaların 43,0 faizi və ya 517,5 milyon manatı, kotirovka sorğusu üzrə satınalmaların 44,1 faizi və ya 30,0 milyon manatı, təkliflər sorğusu üzrə satınalmaların 68,7 faizi və ya 689,0 milyon manatı, bir mənbədən keçirilən satınalmaların 22,6 faizi və ya 515,0 milyon manatı ilin IV rübünü əhatə edib. Satınalmaların ilin sonunda həyata keçirilməsi dövlət maliyyəsi üçün bir sıra risklər yarada bilər. Belə ki, bu hal ilin sonunda istifadə edilməyən vəsaitin bank hesablarına, akkreditiv hesablara yönəldilməsinə yol açır, eyni zamanda ilkin ödəniş (avans) üçün əhəmiyyətli məbləğin podratçıla-

ra köçürülməsinə, bununla da ilin sonunda qabaqcadan ödəniş məbləğlərinin artımına səbəb ola bilər. Eyni zamanda ilin sonuna bağlanmış müqavilələr növbəti büdcə ili üçün də əlavə maliyyə öhdəliyi yarada bilər. Qeyd olunan hallar dövlət satınalmalarının planlaşdırılmasında təkmilləşdirilmənin aparılmasının zərurətini bir daha göstərir".

Onu da bildirək ki, 2024-cü ilin yanvarında Azərbaycanda "Dövlət satınalmaları haqqında" yeni qanun qüvvəyə minib. Qanunun qabaqcıl beynəlxalq təcrübəni nəzərə almaqla 5 ay ərzində hazırlanaraq qəbul olunması Prezident İlham Əliyevin 28.04.2016-cı il tarixli fərmanı ilə Nazirlər Kabinetinə tapşırılıb. Yeni Qanun layihəsi 2020-ci ilin ortalarından hazırlanmağa başlanılaraq müxtəlif təşkilatlarla müzakirələrdən və dövlət orqanları ilə razılaşmalardan sonra 2023-cü ildə Milli Məclis tərəfindən qəbul edilib, Prezidentin 19 avqust 2023-cü il tarixli fərmanı ilə təsdiqlənib.

Hazırda bütün dövlət qurumlarında yeni qanunun tələblərinə uyğunlaşma prosesi gedir. Ötən ildən İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidməti qanundakı yenilikləri izah etmək üçün silsilə tədbirlər keçirib.

Yeni qanunda əsas dəyişikliklər var? Onu əvvəlki qanundan hansı yeniliklər fərqləndirir? İlk əsas fərq ondadır ki, yeni qanun bütün satınalmaların elektron qaydada aparılmasını tələb edir. Bununla belə, məxfi məlumatlarla əlaqəli satınalmalar və bu satınalmalarla bağlı prosedurlar kağız daşıyıcılarında həyata keçirilməlidir.

Qanun bir sıra malların, işlərin və ya xidmətlərin satın alınmasına şamil edilmir. Burada yalnız dövlət orqanı (qurumu) və ya təbii inhisar subyektləri tərəfindən təqdim edilən və qiymətləri (tarifləri) dövlət tərəfindən tənzimlənen (müəyyən edilən) mallar, işlər və ya xidmətlər; kreditlərin alınması; qiymətli kağızlar, çeklər və xarici valyuta və bunlarla bağlı xidmətlər; "Dövlət-özel tərəfdaşlığı haqqında" Qanunla tənzimlənen münasibətlər çərçivəsində mallar, işlər və ya xidmətlər; notariuslar tərəfindən aparılan notariat hərəkətləri; büdcədən kənar dövlət fondlarının vəsaitlərinin investisiyaya yönəldilməsi (yerləşdirilməsi), habelə investisiya məqsədli aktivlərin alınması, satılması, dəyişdirilməsi, saxlanması, yerləşdirilməsi və (və ya) idarə edilməsi ilə bağlı xidmətlər; müşahidə şurasının (direktorlar şurasının) tərkibi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) razılaşdırıl-

maqla təsdiq edilən kommersiya hüquqi şəxsləri tərəfindən Azərbaycan Respublikası dövlət büdcəsinin və Naxçıvan Muxtar Respublikası büdcəsinin vəsaitləri, o cümlədən məqsədli büdcə fondlarının vəsaitləri, büdcə ssudaları, subsidiyalar, dövlət zəmanəti ilə alınmış kreditlər, dövlət qrantları, yardımları, büdcədən kənar dövlət fondlarının vəsaitləri istisna olunmaqla, digər maliyyə vəsaiti hesabına alınan mallar, işlər və ya xidmətlər; müdafiə və ya dövlət təhlükəsizlik ehtiyacları üçün alınan mallar, işlər və ya xidmətlər; satınalan təşkilatın cari ilin satınalma planında nəzərdə tutulmayan və bir büdcə ili ərzində cəmi dəyəri 10 000 (on min) manatadək olan satınalmalar (ali, 1-ci və 2-ci kateqoriya dövlət orqanları, habelə cari ilin 1 yanvar tarixinə dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilməyən satınalan təşkilatlara münasibətdə isə 20 000 (iyirmi min) manatadək) aidir.

Bundan əlavə, yeni qanunda qeyd edilir ki, beynəlxalq təşkilatların verdiyi vəsaitlər hesabına satınalmalar bu təşkilatlarla bağlanmış müqavilədə ayrı qayda nəzərdə tutulduğu halda həmin müqavilədə razılaşdırılmış qaydada həyata keçirilməlidir.

Satınalma mərhələlərinə münasibətdə yenilik budur ki, köhnə qanunda satınalma 3 mərhələdən ibarət sadə prosedur kimi müəyyən edilirdisə, yeni sənəddə satınalma üzrə ümumilikdə 13 mərhələ müəyyən edilib (əvvəlki qanunda mövcud olan mərhələlər fərqləndirilib).

Eyni zamanda yeni qanunda şikayət verilə bilməyən halların dairəsi daha konkret göstərilib, həmçinin çərçivə sazişinə əsasən satınalan təşkilat tərəfindən sifarişin verilməməsi halında təchizatçının şikayət vermək hüququ şikayət predmeti kimi nəzərə alınmayıb.

Yeni qanunda 5 fərqli satınalma metodu müəyyən edilib: açıq tender, ikimər-
 hə-

ləli tender, qapalı tender, kotirovka sorğusu və bir mənbədən satınalma metodu. Əvvəlki qanundan fərqli olaraq yeni qanunda dövlət satınalmalarında məhdud iştiraklı tender və təkliflər sorğusu metodlarından istifadə edilməsi nəzərdə tutulmayıb.

Yeni qanuna əsasən, kotirovka sorğusu ehtimal olunan qiymət 100 000 manatdan az olduqda tətbiq edilir. Bununla belə, ehtimal olunan qiymətdən asılı olaraq, kotirovka sorğusu metodu aşağıdakı təchizatçılar arasında keçirilir və yalnız onların təklifləri qiymətləndirilir:

- ehtimal olunan qiymət 30 000 manatadək olduqda - mikro və kiçik sahibkarlıq subyekti olan təchizatçılar;
- ehtimal olunan qiymət 30 000 manatdan 100 000 manatadək olduqda - mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyekti olan təchizatçılar.

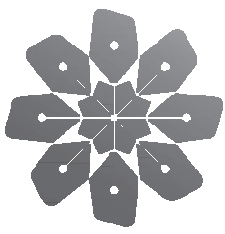
Yeni qanunla satınalma komissiyası tərəfindən təklifin təminatı ehtimal olunan qiymətin 1-3 faizi həcmində müəyyənləşdirilir. Əvvəlki qanunda isə bu həcm yalnız 1 faiz təşkil edirdi. Həmçinin köhnə qanunda yalnız açıq tenderin keçirilməsi zamanı qiyməti 100 000 ABŞ dollarının manat ekvivalentindən az olan satınalma müqaviləsi ilə bağlı icra təminatı tələb olunmurdu. Yeni qanunda isə tətbiq edilən satınalma metodundan asılı olmayaraq ümumi məbləği 30 000 manatdan az olan satınalma müqaviləsi üzrə icra təminatı tələb olunmur.

İcra təminatının məbləği satınalma müqaviləsinin ümumi məbləği əvvəlki qanunda bir qayda olaraq 2-5 faiz olaraq müəyyən edilmişdi. Yeni qanunda həcm 10 faiz olaraq müəyyən olunur. Mikro və kiçik sahibkarlıq subyektlərinə münasibətdə isə bu məbləğ 5 faiz olaraq müəyyən edilir.

Artıq qüvvədə olan qanuna əsasən etibarsız təchizatçı və ya qara siyahı tətbiq olunacaq, "pis" təchizatçılar oyundan kənarlaşdırılacaq.

Ekspertlər bildirir ki, yeni qanunun dövlət satınalmaları sahəsində korrupsiyanın qarşısını nə qədər ala biləcəyini ən yaxşı halda 2025-ci ildə qiymətləndirmək mümkün olacaq. Bir sıra mütəxəssislərə görə, ən təkmil qanun olsa da, oturuşmuş korrupsiya mexanizmlərini kökündən qazıyacaq yanaşma dəyişikliyi olmadan dövlət satınalmaları sahəsindəki problemləri aradan qaldırmaq mümkün olmayacaqdır...

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

"Sahibsiz itlərin hücumuna məruz qalan azyaşlının vəziyyətində hər hansı irəliləyiş yoxdur". Bunu Kliniki Tibbi Mərkəzin (KTM) Mətbuat Xidmətinin rəhbəri Ruzbeh Məmməd deyib.

O qeyd edib ki, it dişləməsi səbəbi ilə zərərçəkən doqquz yaşlı (kişi cinsli) azyaşlının müalicəsi Kliniki Tibbi Mərkəzin Reanimasiya şöbəsində davam etdirilir. Vəziyyəti ağır olaraq qalmaqdadır.

Xatırladaq ki, hadisə mart ayının 3-də "Qobu Park-3" yaşayış kompleksinin yaxınlığında baş verib. Belə ki, 3 sayılı Zəngilan məktəbinin dördüncü sinif şagirdi öz yoldaşları ilə oynayarkən sahsiz itlərin hücumuna məruz qalıb.

Həkimlər bildirir ki, itlərin, xüsusilə sahsiz itlərin insanları dişləməsi təhlükəlidir. İt dişləməsi nəticəsində dərinin təmliyi pozulur, yumşaq toxumaların deşilmiş və cırılmış yaraları əmələ gəlir. İtlərin ağzında çoxlu xəstəlik törədən mikroblar, tetanus xəstəliyi törədiciləri və quduzluq virusları olur. İt dişləyən zaman itin tüpürçəyi ilə birlikdə həmin mikroblar yarıya düşür və oradan da qana keçir. Virus bədənə düşdükdən sonra çoxalmağa başlayır, xüsusilə sinir hüceyrələrinin zədələnməsi baş verir. İnsanlarda sudan qorxma, işıqdan qorxma əlamətləri olur.

Getdikcə beyin pozuntuları və sinir impulslarının pozulması baş verir və insan boğulmadan, qırtlaq bölgəsində qıcolmalardan dünyasını dəyişir. Quduzluq çox ağır xəstəlikdir, heç vaxt öz-özünə sağalmır, vaxtında müalicə olunmasa, 100 faiz hallarda ölümə nəticələnir.

Tibbi ekspert qeyd edir ki, istənilən halda heyvan dişləməsi zamanı dərhal tədbir görmək lazımdır. İlk növbədə, həmin heyvan 40 gün nəzarətdə saxlanmalıdır. İnsana profilaktik olaraq quduzluq əleyhinə vaksın vurulmalıdır. 40 gün ərzində heyvanda hər hansı qəribə hallara rast gəlməyə, qorxuya ehtiyac yoxdur.

Əgər qanaxma çox güclü deyilsə, qanaxmanı dayandıрмаğa tələsməyin. Çünki yarıya düşmüş mikroblu tüpürçək də qanla birlikdə yarıdan kənaraşır. Yaranı axar su altında sabunla yaxşıca yumaq lazımdır. Quduzluq virusları sabunun qələvi mühitində ölür. Paltar sabunu daha çox qələvidir, ona görə paltar sabunu daha yaxşıdır. İt dişlərinin əmələ gətirdiyi yaranı kifayət qədər yu-

duqdan sonra üzərinə təmiz (steril) material (bint, marli, salfetka və s.) qoyun. Yaranı sıxan sarğı qoymayın. Təcili yardım briqadası gəlməyi mümkün deyilsə, həkimə getmək lazımdır. Çünki quduzluq əleyhinə vaksın vurulması və digər tibbi yardım həkim tərəfindən göstərilir.

Validəyn bilməlidir ki, uşağı it dişləyibse, ona vaksın vurulmalıdır. Bir dəfə iynə vurulması ilə iş bitmiş sayılır. Bu, diqqətdə saxlanılmalı və dəyişikliyə uyğun olaraq müalicə də təyin

edilə bilər. Ağırlaşma olmadığı təqdirdə isə profilaktiki dozalar vurulmalıdır. Poliklinikalarda belə iynələr olmalıdır. Əgər iynələr vurulmasa, 40 gün sonra xəstəlik pik həddə çatır və bundan sonra xəstəni xilas etmək mümkün olmur. İt dişləməsi nəticəsində dərinin təmliyi pozulur, yumşaq toxumaların deşilmiş və cırılmış yaraları əmələ gəlir. İtlərin ağzında çoxlu xəstəlik törədən mikroblar, tetanus xəstəliyi törədiciləri və quduzluq virusları olur. İt dişləyən zaman itin tüpürçəyi ilə birlikdə

Günümüzün bəlası - itin dişlədiyi uşaq bu travmaları yaşayır

Küçə itlərini uşaqların canından necə uzaqlaşdırmalı...

caq xəstəlik əlamətləri inkişaf edibse, vaksın bir qayda olaraq faydasızdır. Ümumiyyətlə, quduzluq sağalmayan xəstəlikdir, vaksın xəstəlik başlanana qədər vurulmalıdır ki, xəstəliyin qarşısı alınsın.

Məlumdur ki, stress uşaqlarda daha ciddi fəsadlar törədir. Çünki uşaqlar yaşadıkları dərddə haqqında məlumat verə bilmir. Uşaqlar ailədə və cəmiyyətdə əhalinin qayğıya, köməyə və himayəyə daha çox ehtiyac duyan təbəqəsi sayılır. Bununla yanaşı, onlar da böyükklər kimi, təbii və texniki fəlakət zonalarında ağır fiziki və psixoloji sarsıntılara məruz qalır, hərbi əməliyyatların şahidi olur, girova çevrilirlər. Eyni zamanda uzunmüddətli xəstəliklər və müxtəlif səbəblərdən xəstəxanaya düşməklə uşaqlarda travmatik simptomların yaranmasına səbəb ola bilər. Burada sadalanan amilləri nəzərdən keçirərək təhlil edək.

Uşaqlarda fobiya və stress yaranan ən ciddi hadisə müharibə və onun dəhşətləridir. Faktlar göstərir ki, hərbi döyüş əməliyyatları ilə bağlı olan hadisələr uşaqların həyatına və sağlamlığına böyük zərər vurur. Aparılmış tədqiqatların təhlilindən çıxış edib, onu aşağıdakı kimi qruplaşdırmaqla bilərik.

1. Uşağın və onun yaxınlarının həyatının və sağlamlığının bilavasitə təhlükə ilə üzləşməsi;
2. Valideynlərinə və yaxınlarını itirmək;
3. Uşağın fiziki travmaya məruz qalması.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

Onkoloji xəstələr tibbi sığortadan nə zaman yararlanacaq - NK-nın təklifi

Həkim: "İqtisadi itkilərin olmaması üçün xəstəliyin erkən aşkarlanması - skrininqlər aparılmalıdır"

Onkoloji xəstəliklə mübarizə aparan şəxslər uzun illərdir bu xidmətlərin icbari tibbi sığorta paketinə salınması məsələsini qaldırırlar. Bu haqda müzakirə uzun zamanı gedir, amma hələlik konkret qərar yoxdur.

Bəllidir ki, onkoloji xidmətlər çox bahadır və əksər insanların bunu qarşılamaq imkanları yoxdur.

Artıq onkoloji xidmətin icbari tibbi sığorta üzrə xidmətlər zərfinə gecikmədən daxil edilməsi rəsmi səviyyədə təklif edilib. Bu, Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il üzrə fəaliyyəti haqqında hesabatında əks olunub. Qeyd edilib ki, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 4 avqust tarixli 263 nömrəli ilə Qərarı ilə "İcbari tibbi sığorta üzrə Xidmətlər Zərfi"ndə edilmiş dəyişikliklər nəticəsində 775 sayda yeni tibbi xidmət əlavə edilib: "Yeni xidmətlər sırasına vətər, əzələ köçürülməsi, sümük iliği, böyrək və qaraciyər

transplantasiyası əməliyyatları da əlavə olunub. Onkoloji xəstəliklərlə bağlı mövcud vəziyyət, tibbi statistik məlumatlar təhlil edilir, xidmətin göstərilməsi imkanları maliyyə yükü proqnozlaşdırılır, icbari tibbi sığorta fondunun büdcəsinin imkanları öyrənilir və tibbi xidmətin Xidmətlər Zərfinə daxil edilməsi üzrə müvafiq qurumlarla müzakirələr aparılır.

Bəs onkoloji xəstələr nə zaman sevinəcək? Nə zaman bu xidmətlər İTS zərfinə

daxil ediləcək? Bu, niyə gecikir?

Bundan əvvəl Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin iclasında komitə sədri Əhliman Əmiraslanov deyib ki, onkoloji xəstəliklərin müalicəsinin icbari tibbi sığorta ilə əhatə olunması təklif edilib: "Onkoloji xəstəliklərin müalicəsinin hələ də icbari tibbi sığorta ilə əhatə olunmaması böyük problemdir. Bununla bağlı iş gedir. Əmin olmaq istəyirəm ki, bu yaxınlarda bu

məsələ öz həllini tapacaq".

İnvaziv ağrı mütəxəssisi Zülfüqar Yusifov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, tibbi sığorta bir çox ölkələrdə müxtəlif şəkildə tətbiq olunmaqdadır: "Bir sıra xidmətlər tibbi sığortaya daxil ola bilər, bir sıra xidmətlər daxil ola bilmir. Daha çox gözəllik məqsədi daşıyan, gündəlik həyat keyfiyyətinə ciddi şəkildə mane olmayan, yaxud uzun müddətli xroniki proseslər bir çox ölkələrdə tibbi sığortadan kənarda qala bilər. Amma onkoloji problemlərin tibbi sığorta ilə əhatələnməsi böyük büdcə tələb edir, ehtimal ki bu səbəbdən proses ləngiyir. Əslində xəstələrin bu qisminin daha çox sığortaya ehtiyacı var. Bu insanların düçar olduğu xəstəlik ciddi şəkildə həyat keyfiyyətini aşağı salmaqla yanaşı həm də ömrü qısaldan xəstəlik sayılır və çox böyük maliyyə vəsaiti tələb olunur. Xərçəng xəstəliyi zamanı çox sayda müayinələr - skrininq müayinə-

lər, laborator, genetik müayinələr aparılması lazımdır. Burada istifadə olunan dərmanlar da çox bahadır. Ömür boyu davam edən kimyəvi terapiya, radio terapiyanı da burada daxil edə bilərik. Bundan əlavə, xərçəngin müəyyən növlərində icrası vacib olan cərrahi əməliyyatları da qeyd etmək lazımdır. Bununla yanaşı, psixoloji köməkdən tutmuş, fizioterapevtik, reabilitoloji dəstəyə qədər, hətta baxıcı köməyinə qədər olan böyük bir sahəni əhatə edir. Əlbəttə, sığorta bunların müəyyən hissəsini ödəməklə bağlı fikir irəli sürə bilər. Araşdırma aparıla bilər, əsaslandırılmış şəkildə xəstələrin ödənilməsinə imkanlar varsa, bu şəkildə prosesi nəzərə tə götürmək olar. Amma bu o qədər asan bir proses deyil. Sığorta təbabətinə yenidən başlamış ölkə üçün görünür, bu qərarları vermək bir sıra araşdırmalar tələb edir".

Həkim əlavə edib ki, araşdırmalar istiqamətində ciddi işlərin aparılması barədə məlumatlar var: "Artıq 2023-cü ildə bu məsələnin prioritetlər sırasında qəbul olunması onu göstərir ki, yaxın zamanlarda xərçəng xəstələri üçün belə bir müddəni eşidəcəyik. Başqa bir istiqaməti də qeyd edim, dünyada məşhur olan erkən aparılan skrininqlərdir. Burada xəstəliyin daha tez aşkarlanması üçün

aparılan hədəfli müayinələr nəzərdə tutulur. Dünyada xüsusən sığorta təcrübəsi çox olan ölkələr pasiyentlərə keyfiyyətli xidmət göstərmək üçün, həm də özlərini iqtisadi itkilərdən qorumaq üçün vaxtında skrininqlərin aparılmasını təmin etməyə çalışırlar. Çünki xəstənin 40-45 yaşında aparılan skrininqlər nəticəsində bu xərçəngin hər hansı növü aşkarlanır və ona müəyyən məbləğ xərclənsə, 50-55 yaşında xəstəlik elə bir mərhələdə olur ki, artıq xərclər qat-qat yüksək olur. Bu, sığortanın da marağındadır, xəstəliyin ilkin mərhələsində skrininqlər olsun ki, vaxtında qarşısı alınsın. Çünki gecikmiş mərhələdə müalicənin effektivliyi aşağı olur, pasiyentin həyat keyfiyyətini aşağı salır, çoxlu maliyyə vəsaiti tələb olunur".

Qeyd edək ki, İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyindən "Yeni Müsavat"a bildirilib ki, onkoloji xəstəliklərlə bağlı tibbi xidmətin Xidmətlər Zərfinə daxil edilməsi üzrə müvafiq qurumlarla müzakirələr aparılır. Qeyd edilib ki, tibbi xidmətlərlə bağlı mövcud vəziyyət, tibbi statistik məlumatlar təhlil edilir. "Tibbi xidmət Xidmətlər Zərfinə daxil edildikdən sonra ictimaiyyətə bu barədə məlumat verəcək", - deyərək əlavə edilib.

Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Müsavat"

Fatma Yıldırım

Deputat: “Bələdiyyələr birləşdirilərsə, yerli məsələlərin həllində daha fəal iştirak edə bilərlər”

Yerli özünü idarəetmə orqanı olan bələdiyyələr bütün dünyada yerli demokratiyanın göstəricisi hesab olunur. Bunu APA-ya açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Fatma Yıldırım bildirib.

Fatma Yıldırım deyib ki, yerli özünü idarəetmənin demokratik dəyərlərə əsaslanması onun səmərəli xidmət göstərən idarəetmə qurumuna çevrilməsini zəruri edən ən mühüm amildir: “Azərbaycanda yerli özünüidarəetmə orqanlarının yaradılması Ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Belə ki, bələdiyyələrlə bağlı müddəalar öz əksini ilk dəfə 12 noyabr 1995-ci ildə qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında tapır. 1999-cu ilin dekabrında isə ölkəmizdə ilk bələdiyyə seçkiləri keçirilib. Ölkəmizdə bələdiyyə institutunun inkişafı istiqamətində ardıcıl tədbirlər görüldü, bu sahədə mühüm qanunvericilik bazası formalaşdırılıb, bələdiyyələrin statusu, qulluğunun təşkili, maliyyəsinin əsasları və digər sahələri əhatə edən çoxsaylı qanunlar qəbul olunaraq onların səmərəli fəaliyyəti üçün dövlət tərəfindən hər cür şərait yaradılıb. Təbii ki, ilk seçkilərdən sonra bələdiyyələrin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üçün qanunvericilikdə daim yeniliklər edilib. Ötən dövr ərzində bir çox bələdiyyə yerli əhəmiyyətli məsələlərin həllində müsbət təcrübə toplayıb, fəaliyyətlərində şəffaflığa, icra orqanları və qeyri-hökumət təşkilatları ilə işgüzar əlaqələrin qurulmasına nail olub, onların cəmiyyətdə rolu artıb”.

Deputat qeyd edib ki, hazırda da fəaliyyətləri ilə uğur qazanan, sosial məsələlərin həllində fəal iştirak edən bələdiyyələrimiz var: “Məsələn, əhali sayı 2200 nəfər olan Bərdə rayonu Gərəne kənd və əhali sayı 3000 nəfərə yaxın olan Bərdə rayonu Yeni Daşkənd kəndlərində əhali bələdiyyələrin fəaliyyətlərindən çox razıdır. Lakin ölkəmizin sürətli inkişafı, ölkə başçısının təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə həyata keçirilən sosial islahatlar bələdiyyələrimizin də fəaliyyətinin bu inkişafa və islahatlara uyğun gücləndirilməsini, əhatə etdikləri ərazilərdə yaşayan vətəndaşların sosial sifariş və tələbatlarının tam ödənilməsini, onlara daha keyfiyyətli xidmətlərin göstərilməsini və ümumilikdə, vətəndaşlara daha da yaxın olmasını zəruri edir. Lakin xüsusilə kiçik bələdiyyələrin insanlara lazımı xidmətlər üçün geniş imkanları yoxdur. Bələdiyyələrin işi yalnız vergi toplamaqdan ibarət olmamalıdır. Onlar səlahiyyətlərindən düzgün istifadə etməli, vətəndaşlara yüksək xidmət nümunəsi ortaya qoymalıdır. Müəyyən səbəblərdən kiçik bələdiyyələr bu işin öhdəsindən gələ bilmirlər. Amma elə böyük bələdiyyələrimiz var ki, fəaliyyətləri məmnunluq doğurur. Bələdiyyələr yerlərdə müəyyən xidmət sahələri yaratmalı, torpaqdan başqa digər mülkiyyətə və əmlakla sahib olmalıdırlar. Qanunvericilik də buna imkan verir. Belə olarsa, onların gəlirləri də xeyli artacaq, yeni iş yerləri yaranacaq, insanlar işlə təmin olunaçaqlar. Bələdiyyələr təkcə topladığı vergi və dövlətin verdiyi dotasiya ilə özünü saxlamamalıdır. Məhz bu və digər səbəblərdən bələdiyyələrin birləşdirilməsi olduqca zəruridir. Bələdiyyələr birləşdirilərsə, yerli məsələlərin həllində, o cümlədən yerli avtomobil yollarının təmirində və yenidən qurulmasında, abadlıq-quruculuq işlərində daha fəal iştirak edə bilərlər. Bununla yanaşı, bələdiyyələrin mövcud olduğu ərazinin iqtisadi potensialının formalaşmasında iştirakı zəruridir. Xüsusilə sahibkarlığın inkişafına aid olan layihələr çərçivəsində bələdiyyələr öz ərazilərində kiçik sahibkarlıq üçün münbit şərait yarada, öz xidmət sahələrini, bələdiyyə müəssisələrini, təsərrüfat subyektlərini təşkil edə, şəxsi fəaliyyəti ilə region iqtisadiyyatının dinamik inkişafına təkan verə bilərlər. Bütün bunlara isə bələdiyyələrin birləşdirilməsi yolu ilə nail olmaq mümkündür. Biz beynəlxalq təcrübədə də, bələdiyyələrin birləşdirilməsinin əhəmiyyətini və aparıcı ölkələrin həyatında artan rolunu görürük. Biz qardaş Türkiyənin təcrübəsində bələdiyyələrin cəmiyyətdəki nüfuz və çəkisinin şahidiyik”.

Bakıda tikinti bu-mu yenidən canlanıb. Paytaxtın müxtəlif ərazilərində köhnə məhəllələr, “xruşovka”lar sökülür və hündür binalar inşa olunur. Bu prosesdə iki problem özünü qabarıq şəkildə büruzə verir. Birincisi, ərazidə yaşıllıqlar məhv edilir və yeni yaşayış komplekslərinin ərazisində ağac əkməyə yer qalmır. İkincisi və ən ciddi problem tikinti şirkətləri ilə vətəndaşlar arasında yaranan kompensasiya məsələsidir.

lax, amma başa düşmərlər ki, bir gün insanlara qan ağlatdıranlar Allahın qəzəbinə düşər olacaqlar və Allah onlara qan qusduracaq... Ümumiyyətlə, Milli Məclisin bu məsələlərdə məsuliyyəti nə qədərdir və biz necə edə bilərik ki, bu vəziyyəti dəyişək və bu cür acımasız şəxslərdən insanları xilas edə bilək ki, onların evləri, əmlakları dağıdılmasın? Mən, sadəcə olaraq, bu məsələ ilə bağlı ombudsmanın fikirlərini öyrənmək istəyirəm”.

Tikinti şirkətləri faktiki olaraq bezdirici üsullarla - kom-

yən normativ sənədlərdə onlar hamısı var. Sadəcə olaraq, onlara əməl edilmir. Onların icrasına nəzarəti gücləndirmək lazımdır. İkinci tərəfdən, bəzən vətəndaşlar özləri də haqsız tələblər irəli sürürlər. Yeni tikinti şirkətlərini fakt qarşısında qoyurlar. Tikinti şirkətləri məcburi addım atmağa sövq olunurlar. Təbii ki, problemin çoxu tikinti şirkətinin özündədir. Onlara göstəriş verilir, nə edirsən-et, bu ərazini boşalt və tikintiyə başla. O da belə vəhşiliklər törədir. Bu problemlər də ona gö-

də qeyd olunduğu kimi, hər hansı bir ərazi dövlət ehtiyacı üçün tələb olunursa, həmin ərazinin ölçüləri götürülür və bazar dəyərindən 20 faiz artıq kompensasiya verilir. Əgər verilən məbləğ və ölçülərlə bağlı vətəndaşın hansısa narazılığı varsa, hansısa məmurluq şirkətinə müraciət edərək bu məsələni məhkəmədə mübahisələndirə bilər. Qeyri-yaşayış obyektləri isə daha yüksək dəyerdə hesablanmalıdır. Əslində plana düşən zaman obyektin qiyməti mən-zildən daha yüksək dəyerdə

Tikinti şirkətlərinin mülkdağıtma praktikası - son qoyulacaqmı...

Deputat həyəcan təbili çaldı; ekspertlər hesab edir ki, qanunların icrasına nəzarəti gücləndirmək lazımdır, yoxsa...

Bununla bağlı **deputat Qüdrət Həsənzadə** Milli Məclisdəki çıxışında kifayət qədər açıq danışdı.

Deputat mülkiyyət toxunulmazlığı məsələsindən bəhs edib. O qeyd edib ki, “məruzənin 38-ci səhifəsində qeyd olunur ki, son dövrlərdə Bakı şəhərində pilot layihələr üzərindən çox sayda köhnə çoxmənzilli yaşayış binaları və fərdi yaşayış evləri sökülərək yeni binalarla əvəzlənməkdədir. Söküntülər zamanı sakinlərə uyğun kompensasiya məbləğinin hesablanmaması, eyni zamanda mənzil sahiblərinə kirayə haqqının ödənilməməsi, yaxud ödənişin vaxtında həyata keçirilməməsi vətəndaşların haqlı narazılığına səbəb olub”.

Qüdrət Həsənzadənin sözlərinə görə, Azərbaycanda müəyyən tikinti şirkətləri var ki, onlar tikintiyə icazə almadan həm söküntü işləri aparır, həm də tikintiyə başlayırlar: “Heç bir dövlət orqanı da onları dayandırmıq gücündə deyil. Bununla bağlı məhkəmə qərarı olmuş olsa belə məhkəmə qərarları açıq şəkildə icra olunmur. Konstitusiyanın 29-cu maddəsində qeyd olunur ki, mülkiyyət hüququ - yəni heç kəs məhkəmənin qərarı olmadan mülkiyyətindən məhrum edilə bilməz - dövlət ehtiyacları üçün mülkiyyətin özgeninkiləşdirilməsinə yalnız qabaqcadan onun dəyərini ədalətli ödəmək şərti ilə yol verilə bilər. Amma bizdə bilirsiniz, arxayın tikinti şirkətləri var. Bilirlər ki, onları heç kim hüquqi məsuliyyətə cəlb edə bilməyəcək. Bunlar özləri qiymət müəyyənəşdirirlər və var-dövlət bu şirkətlərin rəhbərlərinin gözünü ele tutub ki, onlar artıq bir çox dəyərləri itiriblər. Allahdan da qorxmur-

munikasiya xətlərini dağıtmaqla, mənzili qəzalı vəziyyətə salmaqla, vətəndaşların mənzillərinə hər kvadrata görə maksimum 2000 manat ödəniş etmək üçün bütün üsullara əl atırlar. Hansı ki, onlar özləri həmin ərazidə tikdikləri binada mənzilin hər kvadratını 3500-4000 manata təklif edirlər. Vətəndaş da haqlı olaraq kompensasiyanı buna adekvat tələb edir. Ancaq fakt odur ki, MMC-lər gecə ikən vətəndaşın qanuni evini uçurur və sonra “istəsən də, istəməsən də 2000 min veririk, get nə bilirsen ele” formasında davranırlar. Bu, böyük problemdir və hər gün sosial şəbəkələrdə vətəndaşların feryadını eşidirik.

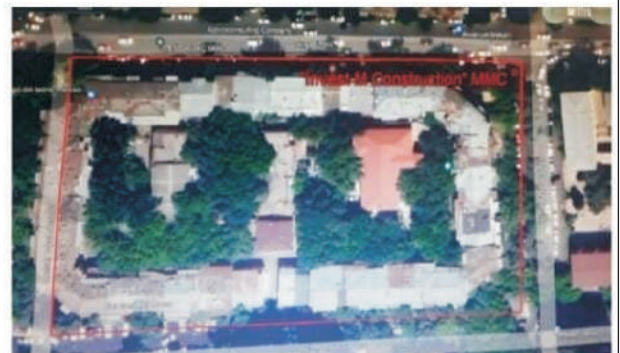
Vəziyyət həтта o həddə çatıb ki, vətəndaşlar çıxış yolunu Prezidentdən kömək istəməkdə görürlər. Məsələn, Nəsimi rayonu Akademik Mirzəşadulla Mirqasımov, Xan Şuşinski, İmran Qasımov və Mustafa bəy Topçubaşov küçələrinin kəsişməsində yerləşən ərazidə evləri onların razılığı olmadan, varvarcasına sökülən vətəndaşlar Prezident İlham Əliyevə müraciət ediblər.

Sakinlər həmin müraciətlərinin Musavat.com-da dərc olunmasını xahiş edib. Həmin yazı ilə Musavat.com saytında bu linkdən tanış ola bilərsiniz. - https://musavat.com/news/vetendas-lar-evlerini-ucuran-maq-natdan-prezidente-sikayet-et-di_1050722.html

Bu problem kökündən həll etmək üçün hansı addımlar atılmalıdır?

Daşınmaz əmlak üzrə ekspert Nüsrət İbrahimov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a dedi ki, bu problemin həlli yolları qanunvericilikdə nəzərdə tutulub: “Müəy-

Mirqasımov 4 ünvanında yerləşən ərazinin 2021 və 2023-cü illərdə peykdan çəkilmiş görüntüləri

Ərazinin 2021-ci ildə çəkilmiş fotosu

Ərazinin 2023-cü ildə çəkilmiş fotosu

rə baş verir ki, şüurun inkişaf səviyyəsi aşağıdır. Xüsusilə də tikintidə işləyənlərdə bu problem daha çoxdur. O səbəbdən də qanunlara və müəyyən normativ sənədlərin icrasına nəzarət artırılmalıdır. Bunun başqa cür həlli yolunu mən görmürəm”.

Əmlak məsələləri üzrə ekspert Elnur Fərzəliyev isə deyib ki, söküntülər iki cür aparılır: “Birincisi, özəl şirkətlər tərəfindən köhnə evlər sökülüb yerində yeni binalar tikilir. Adətən belə olduqda söküntünü həyata keçirən şirkət vətəndaşa yeni binadan mənzil verir. Bu, qanunun tələbi ilə razılaşmayanda bazar dəyərinə uyğun pul verilir. Digər söküntü işləri isə dövlət tərəfindən aparılır. Qanunda

hesablanır. Əgər bir ərazinin sənədi qeyri-yaşayış təyinatlıdırsa, təbii ki, mənzildən daha bahadır və əraziyə görə dəyişir. Məsələn, ev söküntüsü zamanı yeni tikilən binadan vətəndaşa 1 mənzil təklif edilirsə, qeyri-yaşayış obyekti söküləndə iki, həтта üç mənzil də təklif oluna bilər. Digər tərəfdən, yeni tikilən binadan sənə məxsus olan qeyri-yaşayış təyinatlı obyekti yenidən tələb etmək də mümkündür. Əgər bu, dövlət əhəmiyyətli söküntüdürsə, bu zaman qiyməti dövlət özü təyin edir. Yəni də vətəndaşa verilən məbləğ onu qane etmərsə, qiymətləndirmə şirkətlərinə müraciət edib, nəticə əsasında məhkəmədən real bazar dəyərini tələb edə bilər”.

□ **Afaq MİRƏYİQ, “Yeni Müsavat”**

Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin son həftələr ərzində bir neçə bombardmançı təyyarəni vurmasına baxmayaraq, Rusiya Ukraynaya intensiv hava zərbələri endirməkdə davam edir. “Yeni Müsavat”ın xarici siyasət şöbəsi yazır ki, bunu ABS Mühəribə Araşdırma İnstitutu (ISW) son hesabatında bildirib. Amerikalı mütəxəssislər hesab edirlər ki, Rusiya cəbhədə irəliləmək xatirinə döyüş təyyarələrini itirməyə hazırdır.

“Forbes”in məlumatına görə, Rusiyanın “Su-34” təyyarələri “Su-35” təyyarələrinin müşayiəti ilə təxminən 40 kilometr məsafədə Ukrayna mövqelərini bombalamaq üçün gündə yüz və daha çox döyüş uçuşu həyata keçirir. “New York Times” isə yazır ki, rusların cəbhə xəttində “daha aqressiv” hava taktikası işğalçılara şərqdə irəliləməyə kömək edib. Analitiklər qeyd ediblər ki, Rusiya Hərbi Hava Qüvvələri Ukraynada hava əməliyyatlarının yüksək tempini saxlayır və çox güman ki,

Ukrayna şəhərlərinə kütləvi dron hücumu - Xarkov əldən gedə bilər...

Son həftələrdə işğalçıların bombardmançı təyyarələri bombalansa da, hava zərbələrini davam etdirir; ekspert hesab edir ki, son hücum kampaniyaları Luqansk-Xarkov sektoru üzrə perspektivləri göstərir

yehtdən bir neçə kilometr aralıda vurulub. Voronejdəki Baltimor hərbi aerodromuna da hücum olub. Bundan əlavə, daha 2 PUA ilə bölgənin An-ninski bələdiyyə rayonundakı neft bazasına hücum cəhdi olub. Öz növbəsində Rusiya ordusu Ukrayna ərazisinə 42 “Şahid” PUA-sı ilə hücum edib. Bu barədə Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargahı məlumat yayıb. Hücum zamanı Ukrayna ordusu Rusiyaya məxsus 38 PUA-nı məhv edib. Qeyd olunur ki,

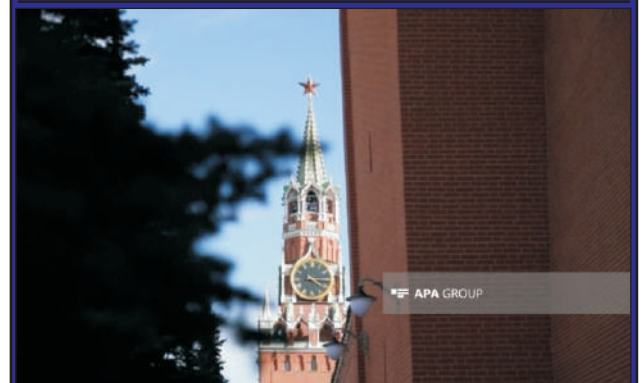
dindən artıq zərər vurmaqda və insanlığa qarşı cinayətlərdə ittiham olunurlar. Martin 6-da şəhər saatlarında “Kinjal” qanadlı raketini daşıyan Rusiya-ya məxsus “MiQ-31K” qırıcı təyyarəsinin havaya qalxması ilə əlaqədar Ukrayna ərazisi üzərində hava heyəcanı elan edilib. Ruslara ən böyük zərbə isə martin 5-də deyib. Rusiyanın Qara Dəniz Donanmasına məxsus “Sergey Kotov” gəmisi Ukrayna dronları vasitəsilə vurulub. “Ukrayna müdafiəçilərinin imkanları sübut etdi ki,

bə silah yardımı üçün səslənib. Bu yaxınlarda Zelenski Niderlandın baş naziri Mark Rutte ilə birlikdə dağılmış Xarkova səfər etmişdi, onun çıxışındakı vətənpərvər narativlər isə yalnız Ukraynanın ideoloji ruhuna təsir göstərə bilər. Faktiki olaraq cəbhədəki vəziyyət silah və sursatlarıdan, canlı qüvvələrdən asılıdır ki, Ukrayna üçün bu, həyati əhəmiyyətli bir məsələyə çevrilib. Zelenski elə realitələrə da diqqəti cəmləşdirir və aydın şəkildə deyir ki, müdafiə

İran ABS-in neft tankerini ələ keçirdi

İran ABS-in neft tankerini ələ keçirib. APA xəbər verir ki, bu barədə “Tasnim” məlumat yayıb. İran Hərbi Dəniz Qüvvələri və SEPAH Körfəzdə ABS-in “Advantage Sweet” neft tankerini ələ keçirib.

Kreml rusiyalı hərbcilərin həbsinə order verilməsinə münasibət bildirdi

Moskva Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin (Haaqa tribunali) Rusiya hərbi rəhbərlərinin həbsinə order verən qərarını tanıyır. APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib.

“Biz statutu (Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin Roma statutu-red.) tərəfləri deyilik. Biz bunu tanıyıq. Bu, ilk qərar deyil. Bilirik ki, orada gizli saxlanılan müxtəlif qapalı proseslər də gedir. Biz bu cür qərarlara müvafiq şəkildə yanaşıırıq”, - deyir Peskov vurğulayıb.

Qeyd edək ki, Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi Ukraynadakı vəziyyət kontekstində Rusiya Hava Kosmik Qüvvələrinin uzaq-mənzilli aviasiya komandiri Sergey Kobilaş və Qara Dəniz Donanmasının komandanı Viktor Sokolovun həbsinə orderlər verib. Məhkəmə onları hərbi cinayətlər və insanlığa qarşı cinayətlər törətməkdə ittiham edir. İnstansiya iddia edir ki, Kobilaş və Sokolovun ən azı 2022-ci il oktyabrın 10-dan 2023-cü il martın 9-dək Ukraynanın elektrik enerjisi infrastrukturuna həyata keçirdiyi raket hücumlarına görə məsuliyyət daşıdıqlarına dair əğlabatan əsaslar var.

rus komandirləri belə hava əməliyyatlarının müsbət təsirlərinin bu cür missiyalarla bağlı xərclərdən daha çox olduğuna qərar verdiklərinə görə təyyarələr üçün riskləri qəbul etməyə hazırdırlar: “İşğalçılar fevralın ortalarında Avdeyevkanın tutulması zamanı idarə olunan bombalardan istifadə etdilər və ehtimal ki, cəbhənin digər sektorlarında davam edən hücum əməliyyatlarını dəstəkləmək üçün bu effekti təkrarlamağa çalışırlar”.

Rusiya Silahlı Qüvvələrinin Marinski istiqamətində hücum cəhdi isə uğursuz olub. Bu haqda martin 6-da xəbər verilib. Əvəzində Ukrayna ordusu Rusiyanın Voronej bölgəsindəki Baltimor hərbi aerodromuna pilotsuz uçuş aparatları (PUA) ilə hücum edib. PUA-lar hərbi ob-

hava hücumundan müdafiə vasitələri Vinnitsa, Dnepropetrovsk, Odessa, Sumı, Xarkov, Xerson, Xmelnitski, Çerkassı vilayətləri üzərində 38 PUA-nı zərərsizləşdirə bilib. Yerli administrasiyanın məlumatına görə, Sumide dronlar üç obyektə düşüb. Dağıntı və tələfat haqqında məlumat yoxdur.

Məlumatda qeyd olunur ki, genişmiqyaslı dron hücumu iki yüksək rütbəli rus hərbcisinin Haaqa Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi tərəfindən hərbi cinayətlərdə ittiham olunaraq axtarışa verilməsinin ertəsi gününə təsadüf edib. Qeyd edək ki, Rusiyanın uzaqmənzilli aviasiyasının komandiri general-leytenant Sergey Kobilaş və Qara dəniz donanmasının komandiri admiral Viktor Sokolov mülki obyektlərə hücumlarda, mülki şəxslərə həd-

Qara dənizdə rus işğalçıları üçün təhlükəsiz liman yoxdur”. **Prezident Volodimir Zelenski belə deyib. Onun sözlərinə görə, artıq Qara dənizdə rus terrorçuları üçün təhlükəsiz limanlar yoxdur və olmayacaq:** “Və səmada da onlar üçün təhlükəsiz yer olmayacaq. Bu, həm tərəfdaşlardan gələn tədarüklərdən, həm də daxili istehsalımızdan asılıdır”.

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimovun sözlərinə görə, hazırkı əsas təhlükə Xarkovun itirilməsi riskidir: “Xarkov vilayəti hər gün yeni hücumlarla üzləşir. Rusiya bir növ Ukraynaya qarşı hücum kampaniyası zamanı buradakı məğlubiyyətinin əvəzini çıxmağa çalışır. Xarkovun müdafiəsindəki zəiflikləri Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenski də etiraf edir və o, Qər-

oluna bilməsələr, Xarkov şəhəri Rusiyanın nəzarətinə keçəcək”.

Ekspert hesab edir ki, Rusiya qüvvələrinin son hücum kampaniyaları Luqansk-Xarkov sektoru üzrə perspektivləri göstərə bilər: “Rusiya yəqin çalışır ki, Xarkov oxu üzrə mümkün əməliyyatlar nəzərcarpacaq dərəcədə nəticə versin. Lakin hələlik Xarkov genişmiqyaslı hücum barədə plan aydın deyil, hərçənd Zelenskinin özünün pessimist yanaşması Moskvanın əməliyyat taktikası barədə informasiya verir. Görünür ki, Rusiya Xarkovda istədiyini qopara bilmək üçün müxtəlif oxlar boyunca bir-birini dəstəkləyən əməliyyatlar keçirməyi nəzərdə tutub. Rusiyanın bu müstəvidə necə taktiki performans göstərə biləcəyi isə sual altındadır, çünki o, eyni za-

manda bir neçə cəbhədə paralel taktiki qazanc əldə etmək çətinliyi ilə üz-üzədir. Ancaq bu, daha çox Ukraynanın silahlanmasından və canlı qüvvəsinin say nisbətindən asılıdır. Əgər Qərbdən Ukraynaya silah tədarükü vaxtında çatsa və Kiyev ordunun şəxsi heyətini komplektləşdirə bilsə, Rusiyanın Ukrayna cəbhəsinin şimal-şərq, şərq və cənubu üzrə döyüş gücü zəifləyəcək”.

A.Kərimov analiz edir ki, Rusiya qüvvələri bir-birini dəstəkləyən kampaniyalarda maraqlıdır: “Çünki Rusiya qoşunlarının irəliləməyə çalışdığı ərazilər bir-birini dəstəkləyir. Həmin ərazilər təxminən bir-birinə paraleldir və ukraynalı müdafiəçilərin

eyni qruplarına təzyiq yaratmaq üçün kifayət qədər yaxındır. Ukrayna isə cəbhənin hansı sektorunda necə müdafiə oluna biləcəyini fikirləşir. Ukrayna adekvat əks-hücum əməliyyatı üçün Qərbdən dəstək əməliyyatlarına ehtiyac duymağa davam edəcək. Hərçənd ki, Ukrayna cəbhədə taktiki problemlərlə üzləşdikcə, Rusiyanın sərhəd regionunda yerləşən şəhərlərinə, infrastrukturuna pilotsuz aparatlarla zərbələr endirə bilər. Sözsüz ki, Rusiya quru əməliyyatlarına qədər raket, dron və artilleriya zərbələrini intensivləşdirmək qabiliyyəti göstərə bilər”.

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Parlamentdə "Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkilinin (ombudsmanın) 2023-cü ildə ölkədə insan hüquqlarının qorunması haqqında illik məruzəsi" dinlənilib. Ombudsman Səbinə Əliyeva deyib ki, istintaq təcridxanalarında və bəzi cəzaçəkmə müəssisələrində mövcud normadan artıq şəxsin saxlanıldığı halları müşahidə edilib.

Hesabatda bildirilir ki, 2500 nəfər üçün nəzərdə tutulmuş Bakı İstintaq Təcridxanasında başçəkmələr zamanı orada limitdən daha çox şəxsin saxlanıldığı müəyyən olunub.

Bununla yanaşı, 700 nəfərlik 2 sayılı İstintaq Təcridxanasında 800, 1050 nəfərlik 3 sayılı İstintaq Təcridxanasında 1400 nəfərin saxlandığı, 1200 nəfər saxlanma limiti olan 2 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsində isə 1411 məhkumun cəza çəkdiyi müəyyənənəşib. Penitensiar müəssisələrdə sıxlığın azaldılması istiqamətində kompleks tədbirlər davam etdirilir. Bununla belə, əksər hallarda həbs-qətimkan tədbirinin seçilməsinə dair, habelə həbs müddətinin uzadılması ilə bağlı istintaq orqanları tərəfindən verilən təqdimatların çoxluğu və çox vaxt həmin təqdimatların məhkəmələr tərəfindən təmin edilməsi istintaq təcridxanalarında sıxlığın yaranmasına səbəb olur. Bəzi ekspertlər bildirir ki, yeni türmələr tikib dövləti xərcə salmaqdan daha, bir çox əməllər üzrə həbslə bağlı olmayan qərarların verilməsi, ibtidai istintaq dövründə həbs-qətimkan tədbirlərinin digər qətimkan tədbirləri ilə əvəzlənməsi daha effektiv ola bilər. Türmələrdə sıxlığı azaltmaq üçün nə edilməlidir?

"Konstitusiya Araşdırmaçılar Fondu"nın prezidenti Əliməmməd Nuriyev "Yeni Müsavat"a deyib ki, 2017-ci ilin fevralında Prezident İlham Əliyevin "Penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcridetmə ilə əlaqədar olmayan alternativ cəza və prosessual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə" Sərəncamı və 2019-cu ilin aprelində "Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında" Fərmanı birbaşa olaraq istintaq təcridxanalarında, cəzaçəkmə müəssisələrində sıxlığın aradan qaldırılmasına xidmət edib: "Sərəncam və ardından verilən fərmanda cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Orada konkret tapşırıqlar əksini tapmışdı. Ötən 5-7 ildə bu istiqamətdə müəyyən işlər görüldü. Məhkəmələrə tövsiyə olundu ki, həbslə əlaqəli olmayan qətimkan tədbirlərinə üstünlük verməsinlər, bu məsələyə həssaslıqla yanaşsınlar. Bu tövsiyələr özünü həbslə əlaqəli olmayan qətimkan tədbirlərinə üstünlük verilməsində və cəzaçəkmə yerlərindən məhbusların vaxtından əvvəl azad edilməsində özünü göstərdi. Həbslə

Türmələrdə sıxlığı aradan qaldırmaq üçün nə etməli - təklif

Əliməmməd Nuriyev: "Prezidentin müvafiq sərəncam və fərmanı rəhbər tutularaq bu məsələlər həllini tapmalıdır"

əlaqəli olmayan qətimkan tədbirləri 25-30 faiz azaldı. Digər istiqamət isə bəzi mədələrin dekriminalaşdırılması oldu, bəzi cinayət əməllərinə görə alternativ cəzalar tətbiq olunmağa başladı. Amma bir müddət sonra yenidən əvvəlki kimi təcridxanalarda və cəzaçəkmə yerlərində sıxlıq yaranırdı və bu gün də davam edir".

Əliməmməd Nuriyev deyib ki, törədilən cinayətlərin kateqoriyaları üzrə atılan addımlara da diqqət etmək vacibdir: "Narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə məşğul olan şəxslərin barəsində həbs-qətimkan tədbirinin seçilməsi çox zəruridir. Əks halda, narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə məşğul olanlara, narkotikçilərə qarşı mübarizəni əhəmiyyətsiz edər. Bu məsələ istintaq təcridxanalarında, cəzaçəkmə yerlərində saxlanılan şəxslərin sayına ciddi surətdə təsir göstərir və sıxlığın yaranmasına gətirib çıxarır. Azərbaycan qanunvericiliyinə görə hər bir məhkuma saxlanıldığı yer 4 kvadrat metrə az olmamalıdır. Amma bu gün bu normaları gözləmək bir sıra hallarda mümkün olmur".

Əliməmməd Nuriyev deyib ki, istintaq təcridxanalarında və cəzaçəkmə yerlərində sıxlığı aradan qaldırmaq üçün həm də texniki, təşkilati fəaliyyətlər həyata keçirilir: "Cəzaçəkmə müəssisələrində cari təmin işləri aparılır. Bu, cəza-

çəkmə müəssisələrində saxlama şəraitinin yaxşılaşdırılmasına xidmət edən addımdır. Əlavə yerlərin yaradılması istiqamətində də işlər aparılır. Eyni zamanda cəzaçəkmə müəssisələrinin infrastrukturunu yenilənir, yeni tipli hibrid cəzaçəkmə müəssisələrinin yaradılır. Bu cəzaçəkmə müəssisələrinin digərlərindən fərqi odur ki, qarışıq rejimlə yanaşı ümumi, ciddi rejimli olmasıdır. Cəzaçəkmə müəssisələrində istintaq təcridxanası da yaradılır. Bu isə saxlama yerlərində sıxlığın azalmasına gətirib çıxarır. Umbakıda qarışıq rejimli müasir penitensiar kompleksi, Lənkəranda penitensiar kompleksi istifadəyə verilib.

Umbakıdakı kompleksdə ümumi saxlanma limiti 1300 nəfərdir. Orada 19 müxtəlif rejimli kamera tipli korpuslar

inşa olunub. Kameralarda hər cür şərait yaradılıb, o cümlədən ayrıca sanitariya qovşağı, gəzinti yerləri ayrılıb. Həmçinin müstəntiq və vəkilərin rahat fəaliyyət göstərmələri, istintaq hərəkətlərinin aparılması üçün zəruri şərait yaradılıb. Məhbusların məhəmə iclaslarında məsafədən - videokonfrans vasitəsilə iştirakı, habelə telefon danışıqları və videogörüş üçün lazımı avadanlıqla təchiz olunmuş xüsusi otaqlar qurulub. Saxlanılan şəxslərə yüksək keyfiyyətli tibbi xidmətin göstərilməsi üçün kompleksin ərazisində tibb-sanitar hissələri üçün müasir tibbi avadanlıqla təchiz olunmuş binalar inşa edilib. Lənkəranda kompleksdə ümumi saxlama limiti 1300 nəfərlik olan penitensiar kompleks iki zonanad ibarətdir. Burada istin-

taq təcridxanasında barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilmiş şəxslərin, cəzaçəkmə müəssisəsində isə məhkumların məhkəmə hökmünə əsasən müxtəlif rejimlərdə saxlanılması nəzərdə tutulur. Müəssisədə əsasən cənub zonası və bu bölgəyə yaxın olan ərazilərdə yaşayan şəxslər saxlanılacaq ki, bununla onlar öz ailələri ilə daha asan və rahat görüşə biləcəklər. Kompleksdə kamera tipli 7 korpus inşa olunub və burada hər cür şərait yaradılıb. Bütün atılan addımlar istintaq təcridxanalarında və cəzaçəkmə yerlərində sıxlığın aradan qaldırılmasına xidmət edir. Prezidentin müvafiq sərəncam və fərmanı rəhbər tutularaq bu məsələlər həllini tapmalıdır".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Kür hövzəsinin mühafizəsi üçün fəaliyyət planı hazırlanıb

Kür çayı hövzəsinin mühafizəsi və su ehtiyatlarının dayanıqlı idarə edilməsi məqsədilə Azərbaycan və Gürcüstan arasında Birgə Fəaliyyət planı hazırlanıb.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il üzrə fəaliyyəti haqqında hesabatında əks olunub.

Bildirilib ki, Fəaliyyət Planında Kür çayına qoşulan kiçik çayların keyfiyyət və kəmiyyət göstəricilərinin və Kür çayı hövzəsində daşqın və quraqlıq risklərinin qiymətləndirilməsi nəticələrinin mübadiləsi, habelə hövzənin su eh-

tiyatlarının birgə keyfiyyət və kəmiyyət monitorinqlərinin aparılması kimi məsələlər nəzərdə tutulub.

Bundan başqa, ötən il Kür çayına kanalizasiya və çirkab suların axıdılması ilə bağlı aparılan monitorinqlər zama-

nı çaya birbaşa və ya dolayısı ilə təmizlənməmiş tullantı sularını axıdan müəssisə və təşkilatlar aşkar olunub. Xüsusilə Tərtərçay, Xaçınçay, Qoşqarçay, Qarqarçay və Gəncəçay çayları ilə Kür çayına tökülən çirkab sularının axıdılmasının qarşısının alınması üçün əksəriyyəti fiziki şəxslər adına olmaqla, akt və protokollar tərtib olunub, çatışmazlıqların aradan qaldırılması məqsədilə icrası məcburi olan göstərişlər verilib.

Kür çayı boyu yerləşən şəhərlərdə formalaşan tullantı sularının idarə edilməsi üçün kollektorların və tullantı sutemizləyici qurğuların inşası nəzərdə tutulub. Artıq Ağstafa, Qazax, Tovuz şəhərlərində kollektorlar və təmizləyici qurğular inşa edilib.

Komaya düşən uşağın atasından açıqlama

Xəbər verdiyimiz kimi, Bakıda diş çəkdirməyə gedən uşaq narkozdan komaya düşüb. Uşağın beyni 4-5 dəqiqə oksigensiz qalıb və beyninin bir hissəsi zədələnib. Hazırda 11 yaşlı qız komadadır.

11 yaşlı Xədicənin atası Zamin Babayev News24.az-a açıqlamasında bildirib ki, Xədicənin səhhətində hələ də müsbət irəliləyiş yoxdur: "Vəziyyətində dəyişiklik yoxdur, şüuru axılmır".

Xatırladaq ki, hadisə fevralın 21-də baş verib.

Yeni kino ittifaqı kinomuza hansı yenilikləri gətirəcək? - mövqe

Rasim Balayev: "Sənətkarlar bekarçılıqdan bir-birinə sataşır, söz atır, kino çəkilsə, başları işə qarışar"

Şeyx Əbdül Mahmudov: "Keçirilən konfrans kolxoz yığıncağını xatırladırdı, çox səviyyəsiz və ..."

Uzun zamandır ikiye bölünmüş Kinematografçılar İttifaqı, nəhayət, birləşdi. Yeni yaradılan kino ittifaqının sədri vəzifəsinə Xalq artisti Rasim Balayev təsdiq edilib.

Azərbaycan Kinematografçılar İttifaqının İdarə Heyəti təsdiq edilərkən heç də hamının yeni qurumdan razı olmadığı üzə çıxıb.

İdarə Heyətinin tərkibində Xalq artisti Şəfiqə Məmmədova, Xalq artisti Vəqif Mustafayev, Xalq yazıçısı Anar da daxil olmaqla, 30-dan çox şəxsin adı təsdiqlənib.

Xalq artisti, rejissor Oqtay Mirqasımovun idarə heyətində təmsil olunması təklif edilsə də, birləşmənin əleyhinə səs verdiyi üçün ümumi etirazlardan sonra qərara alınıb ki, konfransdan sonra onun öz fikri alınsın.

"Bu birləşmə dağıdıcı proses ola bilər. Burada bizim sədrimiz və idarə heyətimiz oturub. Yuxarı orqanlara müraciət etmişik ki, səvermə şəraitində bərabər deyil. Biz istədik ki, Azərbaycan məntəlliyi ilə səsleşən bir səsverməni aparaq", - deyərək Oqtay Mirqasımov bildirib. Bu zaman qalmaqla yaşanıb, belə ki, qurumun üzvlərindən biri xalq artistinin fikirlərinə müdaxilə edib. Oqtay Mirqasımov isə "sən mənim sözü mü niyə kəsirsən?" deyərək, öz sətir etirazını bildirib.

Eləcə də Şeyx Əbdül

Mahmudovun adı da idarə heyəti üçün təklif edilib. Lakin o özü bundan imtina edib. "Belə idarə heyəti heç kimə lazım deyil. Hər kəsə uğurlar arzulayıram. Könüllü surətdə üzvlükdən imtina edirəm", - deyərək Şeyx Əbdül Mahmudov bildirib.

Rejissor Zamin Məmmədov isə idarə heyəti seçkisindən narazı olduğunu deyərək, ümumiyyətlə, üzvlükdən çıxıldığını bəyan edib.

Bes yeni qurum kino sahəsində hansı yeniliklər edə biləcək? Kino sənayesi cəmlənə bilərmi?

Məsələ ilə bağlı Xalq artisti Rasim Balayev "Yeni Müsavat"a danışdı: "Bəziləri elə başa düşür ki, bu qurum kino istehsalı ilə məşğuldur. Amma belə deyil. Qurumumuzun nizamnaməsi var və ona uyğun işlərimizi aparırıq. Təbii ki, hər vaxtla çalışıb, bütün imkanlarımızdan istifadə edib, kinonun inkişafına nail olmağa çalışacağıq. Əsas məqsədimiz budur ki, kino çəkilsin.

Hər kəsə məlumdur ki, bu gün Azərbaycan kinosu çox ağır vəziyyətdədir. Onun inkişafı üçün əlimizdən gələn hər şeyi edəcəyik. Lazım gələrsə nazirlikdən, digər yerlərdən kömək, dəstək istəyəcəyik. Çünki Azərbaycan kinosu inkişaf etməlidir və bu proses çox gecikib. Sənət ölmür, ola bilər ki, hansısa dövrdə təbəzzülə uğrasın, amma mütləq nə vaxtsa inkişaf edəcək. Bunun üçün zaman lazımdır, hər şey birdən-birə olmur.

İstəyirəm ki, kinonun normal vəziyyətə düşməsinə gömrüm və ondan təsəlli tapım".

Rasim Balayev kino sahəsində olan sənətkarların bir araya gələ bilməməsindən də söz açdı: "Əgər kino çəkilsə, həmin sənətkarların başı kinoya, işə qarışar. Bütün bunlar bekarçılıqdanıdır. İş olmayanda biri o birisinə sataşır, digər o birinə söz atır və sairə. İş olan yerdə söz-söhbət də az olur".

Rasim Balayev Oqtay Mirqasımovun "Bu birləşmə dağıdıcı proses ola bilər" ifadəsinə isə bu cür mövqə bildirdi: "Oqtay Mirqasımov nəyi nəzərdə tutub bu cür fikirlər səsləndirdi, onu anlaya bilmədim. Konfransda cəmi 20-25 cümlə danışdı, onların da hamısı rabitəsiz idi və danışandan sonra da çıxıb getdi. Anlaya bilmədim ki, nə demək istədi. Qurumun 400-dən çox üzvü var. İndi 1-2 nəfər nəse nara-zıdırsa, bu o demək deyil ki, bütün ittifaq bu fikirdədir".

Qurumun idarə heyətinin üzvü olmaqdan imtina edən Şeyx Əbdül Mahmudov isə qeyd etdi: "Qurumun kino sahəsində hansısa işlər görə biləcəyi ilə bağlı heç bir gözləntim yoxdur. Bununla bağlı 30-40 ildir ki, apardığım mübarizə Don Kixotun yel dəyirmanı ilə vuruşması kimi mənasız bir mahiyyətə çevrilib. Kino və onun təşkilatı məsələsi bu yolla əldə olunmur və olunmayacaq. Onun həlli yolları birbaşa dövlətdə, nazirlikdə, nazirlik-

də seçilən Kino Agentliyində və təbii ki, kinostudiyadadır. Digərləri oyundan kənar şeylərdir.

İllərin təcrübəsindən deyərək bilərəm ki, bu qurumun heç bir təsiri olmayacaq. İttifaqlar, sadəcə, ictimai təşkilatdır və kinoçuların məişət, sağlamlıq problemlərini həll etmək üçündür.

Kino ittifaqlarının birləşməsi mənim təşəbbüsüm idi, amma konfransda bunu öz adlarına çıxıdılar. Üstəlik, keçirilən konfrans çox gülünc idi və ötən əsrin 30-40-cı illərin kolxoz yığıncağına dönmüşdü. Konfransın qayda-qanunları var, ona riayət olunmalı idi.

Əvvəla, konfrans idarə etmək üçün neytral, ittifaqın marağını güdməyən aparıcı seçilməli. Amma ittifaqın marağını güdən bir nəfəri çıxartdılar və sən demə, o da prosedur qaydalarını bilmir-miş, başladı yekəxanılıq etməyə, mənasız çıxışlar səsləndirməyə. Qaydalara əsasən birinci növbədə Dövlət Himni səsləndirilməli, şəhidlərimizin ruhu yad edilməli idi, amma bu da olmadı. Ziyalıların heç biri bu barədə di-nib-danışmadı. Bu cür keçirilən konfransın nəticəsi əslində ləğv olunmalıdır.

Tədbirdə kino xadimlərimizin çox passiv iştirak etməsi, kənar çəkilməsi, əvvəlcədən müəyyən olunan nəticəyə uyğun çıxışlar edilməsi adamin ürəyini ağrıdır.

Daha bir məsələ, ittifaqların sədrləri bu illər ərzində gördükləri iş barədə hesabat

Atalar da uşaqlara görə güzəştli şərtlərlə əmək pensiyası alacaq

Analarla bərabər ataların da uşaqlara görə güzəştli şərtlərlə yaşa görə əmək pensiyası almaq hüququ olacaq, güzəştə yol verən şərtlər sırasına valideynlərini itirmiş və ya valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlarla bağlı hal da şamil ediləcək.

APA-nın xəbərinə görə, bu, Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin bu gün keçirilən iclasında müzakirəyə çıxarılan "Əmək pensiyaları haqqında" Qanuna təklif edilən dəyişiklikdə əksini tapıb.

Qanunun 7-ci maddəsinə əsasən, 63 yaşına çatmış kişilərin və 60 yaşına çatmış qadınların fərdi şəxsi hesabın sığorta hissəsində qeydə alınmış pensiya kapitalı əmək pensiyasının minimum məbləğindən az olmayan pensiya təminatına imkan verəndə sığorta stajından asılı olmayaraq, bu pensiya təminatına imkan vermədikdə isə azı 25 il sığorta stajı olduqda (2017-ci il iyulun 1-dək yaşa görə əmək pensiyası təyin edilmiş şəxslər istisna olmaqla) yaşa görə əmək pensiyası hüququ vardır. Kişilərin yaş həddi 2017-ci il iyulun 1-dən başlayaraq 2021-ci il iyulun 1-dək, qadınların yaş həddi 2017-ci il iyulun 1-dən başlayaraq 2027-ci il iyulun 1-dək hər il 6 ay artırılır.

Qüvvədə olan qanuna görə, beş və daha çox uşaq doğub, övladlığa və (və ya) qəyyumluğa götürüb onları səkkiz yaşına-dək tərbiyə etmiş və böyütmüş qadınların bu qanunun 7-ci maddəsinə uyğun şərtlər daxilində yaş həddi 5 il azaldılmaqla yaşa görə əmək pensiyası hüququ vardır. Əlilliyi müəyyən edilmiş uşağını səkkiz yaşınadək tərbiyə etmiş anaların bu Qanunun 7-ci maddəsinə uyğun şərtlər daxilində yaş həddi 5 il azaldılmaqla yaşa görə əmək pensiyası hüququ var. Ana vəfat etdiyinə və ya ana ilə nikaha xitam verildiyinə, yaxud ana valideynlik hüququndan məhrum edildiyinə görə 5 və daha çox uşağı və ya əlilliyi müəyyən edilmiş uşağını növbəti nikah bağlamadan, təkbaşına səkkiz yaşınadək böyütdən ataların, habelə 5 və daha çox uşağı övladlığa götürüb təkbaşına səkkiz yaşınadək böyütdən ataların, həmçinin 5 və daha çox uşağı səkkiz yaşınadək böyütdən qəyyum kişilərin bu qanunun 7-ci maddəsinə uyğun şərtlər daxilində yaş həddi 5 il azaldılmaqla yaşa görə əmək pensiyası hüququ var.

Təklif olunan dəyişikliyə əsasən, valideynlərini itirmiş və ya valideyn himayəsindən məhrum olmuş səkkiz yaşınadək övladlığa və ya qəyyumluğa götürülmüş uşaqlar da daxil olmaqla beş və daha çox uşağı olan və ya əlilliyi müəyyən edilmiş uşağı olan qadınların və kişilərin, uşaqların səkkiz yaşınadək sağ olması şərtlə, bu qanunun 7-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş şərtlər daxilində yaş həddi 5 il azaldılmaqla yaşa görə əmək pensiyası hüququ olacaq.

Həmin kişilərə münasibətdə qadın vəfat etdiyi (məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarı ilə ölmüş və ya xəbərsiz itkin düşmüş elan edildiyi), habelə məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarına əsasən valideynlik hüququndan məhrum edildiyi və ya nikaha xitam verildiyi üçün uşağın (uşaqların) kişinin himayəsinə verildiyi hallarda tətbiq ediləcək.

Layihə parlamentin plenar iclasına tövsiyə edilib.

verməli idilər, bu haqda müzakirələr aparılmıydı, yeni qayda, prosedur belədir. Amma çox təəssüf ki, bunu da görmədik. Elə bil əvvəlcədən qurulmuş, danışılmış iş idi, hansı ki, səviyyəsiz, gülünc şəkildə baş tutdu.

Həmçinin konfransda rəsmi dövlət nümayəndələri iştirak etmədilər. Adətən görmüşdük ki, bu cür konfranslarda dövlətin yüksək səviyyəli nümayəndələri iştirak edir, müzakirələrə qulaq asır, dəstək, kömək edir və bu haqda ölkə prezidentinə məruzə edirdilər, bu da olmadı.

Nəhayət, tədbirdə qurumun idarə heyətinə üzv se-

çirdilər və mənim də namizədliyimi bildirdilər, amma mən dedim ki, belə bir kollektivdə, seçimdə iştirak etməm və üzvlükdən imtina edirəm".

Şeyx Əbdül Mahmudov Rasim Balayevin quruma sədr seçilməsinə isə bu cür mövqə bildirdi:

"Konfransda yaxınlaşdım özünə və təbrik etdim. Hesab edirəm ki, Rasim Balayevin sədr seçilməsi bəzi qərəzli maraqların qarşısını alacaq. Çünki hər halda, Rasim Balayev cəmiyyətdə tanınan, qəbul olunan adamdır".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 44 (8417) 7 mart 2024

İnkişaf etmiş ölkələrin vətəndaşları yoxsul ölkələrin sakinlərindən daha bədbəxtdir

Kanadanın Makgill Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, inkişaf etməkdə olan və zəif inkişaf etmiş ölkələrdə insanların xoşbəxtlik səviyyəsi iqtisadi cəhətdən güclü ölkələrin sakinlərinə nisbətən daha yüksəkdir.

Tədqiqatın nəticələri "Proceedings of the National Academy of Sciences" jurnalında dərc edilib. Sorğuda 71 ölkənin sakinləri iştirak edib.

Psixoloji rifah geniş şəkildə insanın stress və çətinliklərin öhdəsindən gəlmək və cəmiyyətə məhsuldar töhfə vermək qabiliyyəti kimi müəyyən edilib.

Afrika və Latin Amerikası ölkələri ən yüksək bal toplayıblar. Birinci yeri Dominikan Respublikası, üçüncü yeri isə Tanzaniya tutub. Ən yüksək həyat məmnuniyyətinə malik ilk beş ölkəyə Şri-Lanka, Panama və Malayziya da daxildir. Daha az xoşbəxt olanlar arasında isə Tacikistan, Özbəkistan və Braziliya olub.

Elm adamları iqtisadi cəhətdən çiçəklənən ölkələrdə psixoloji rifahın aşağı səviyyədə olmasını müxtəlif amillərlə əlaqələndiriblər - smartfonlara aludəçilik, qeyri-sağlam qida istehlakının artması, ailənin və nikahın dəyərinin azalması və uzaqdan işləyənlər üçün iş yerlərinin sayının artması.

Bir ay şəkər yemədəniz nə olar?

Səkərin azaldılması ümumi sağlamlığınıza olduqca böyük təsir göstərə bilər. Əgər bir ay şəkərli qidalardan uzaq dursanız, böyük dəyişikliyin özünü də şahidi olacaqsınız. Bir çox xəstəliklərin yaranmasına məhz şəkər səbəb olur. Əgər qəlyanaltılardan, peçenylərdən və tortlardan doymayan birisinizsə, mütləq bu yazını oxuyun. Amerika Ürək Dərnəyinin məlumatına görə, gündə orta hesabla 77 qram əlavə şəkər istehlak edilir: bu, qadınlar üçün tövsiyə olunan gündəlik miqdarın üç qatıdır. Vizual olaraq, dörd qram şəkər bir çay qaşığı şəkərə bərabərdir, buna görə də 77 qram yarım stəkan şəkərdən bir az azdır.

Şəkərin əsas mənbəyi içkilərdən, sonra qəlyanaltılardan və desertlərdən gəlir. Bir çoxumuzun tövsiyə ediləndən daha çox şəkər istehlak etməyimiz, bunun sağlamlığımıza təsirini və şəkərdən imtinanın hansı təsirlərin ola biləcəyini şübhə altına ala bilər.

Əlavə şəkərin yüksək qəbulu diabet və çəki artımından tutmuş qaraciyər yağlanması qədər hər şeylə əlaqələndirilir. Şəkərlərin həd-

dindən artıq istehlakı da ürək xəstəliyi riskinin artması ilə əlaqəli olan trigliserid səviyyənizi artırır. Bəzi tədqiqatlar hətta xərçəng riskini yaratdığını da yazıb.

30 gün ərzində şəkərdən imtina etsəniz orqanizminizdə nə baş verər?

İltihablı xəstəliklərdən uzaq olacaqsınız;

Xolesterin səviyyəsi aşağı düşəcək;

Ürək döyüntüləriniz normallaşacaq;

Yaddaş zəifliyindən xilas olacaqsınız;

Tez bir zamanda çəki atıb, sağlam arıqlayacaqsınız;

Qaraciyər piylənməsindən xilas olacaqsınız;

Dəriniz daha tərəvətlə görünəcək;

Diş çürüməsinin qarşısı alınacaq;

Depressiyaya düşməyəcəksiniz.

Türkiyədə dünyanın ən qədim çörəyi tapıldı

Dünyanın ilk urbanizasiya yerlərindən biri olan Türkiyənin Çatalhöyük bölgəsində aparılan qazıntılar zamanı 8 600 illik çörək tapılıb. Konya şəhərinin Çumra rayonunda yerləşən və Neolit dövründə təxminən səkkiz min insanın bir yerdə yaşadığı Çatalhöyükdə giriş yuxarıdan olan, bir-birlərinə bitişik körpici evlərin olduğu "Mekan 66" adı orada soba aşkar edilib.

Əksər hissəsi dağıdılmış olan sobanın ətrafında buğda, arpa, noxud toxumu və qida ola biləcəyi ehtimal edilən ovuc içi böyüklüyündə tapıntıya rast gəlinib. Aparılan analizlər nəticəsində tapıntının eramızdan əvvəl 6600-cü ilə aid olan mayalı çörək olduğu müəyyən edilib. Bununla bağlı açıqlama verən türkiyəli mütəxəssis Ali Umut Türkanın sözlərinə görə, indiyədək belə bir nümunəyə rastlanmayıb.

"Çatalhöyükdəki bu tapıntının dünyanın ən qədim çörəyi olduğunu söyləyə bilərik. Bu orqanik qalıqla bağlı aparılan müşahidələr, təhlillər və müəyyən edilən tarix nəzərə alınarsa, onun təxminən 8 600 illik bir çörək olduğunu deyə bilərik. Ortasına barmaq sıxılıb, sobaya verilməyib, amma mayalanıb, tərkibindəki nişastalarla bu günə qədər qalıb çətib. Bu günə qədər belə bir nümunə olmayıb", - deyə o qeyd edib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Qarışqalar məcbur qaldıqlarında 2 həftə ərzində suyun altında yaşaya bilirlər.
- * Vakuumda (havasız və cazibə qüvvəsinin olmadığı məkanda) ağılamaq mümkün deyil. Çünki göz yaşı aşağı doğru hərəkət edə bilmir və gözədən yaş çıxmır.
- * İnsanların omba sümüyü betondan daha möhkəmdir.
- * Ağcaqanad əleyhinə spreylər əslində onların insanlara yaxınlaşmasını əngəlləmir. Sadəcə olaraq, ağcaqanadların hissiyyatını bağlayır və bir növ insanları gizləyir.
- * "Süd yolu" qalaktikasında 400 milyarddan çox ulduz olduğu düşünülür.
- * Bir insan gündə ən az 500 litr oksigen istifadə edir.
- * Hər gün 275 milyona yaxın yeni ulduz yaranır.
- * Gözlərin hər biri 130 milyondan çox görmə sinir hüceyrəsindən ibarətdir. Hər hüceyrənin içində isə 100 trilyon atom var. Bu rəqəmlər isə ümumilikdə dünyadakı bütün ulduzların sayından daha çoxdur.
- * Hazırda dəniz aləmində 180-nə yaxın balıq növü işıq görmədən yaşayır.
- * Əgər bir sözü xatırlamaqda çətinlik çəksəniz, yumruğunuzu sıxın. O zaman beynin fəaliyyəti daha da artır və yaddaşı işə salmağa kömək edir.
- * 600 kiloqramlıq bir balının ürək damarının içinə bir insan yerləşə bilər.

Süni intellektlə işləyən ventilyator hazırlandı

Süni intellektlə bağlı tərtibatlar günü-gündən artmağa başlayır. Bunlardan biri də havanı özü tənzimləyən ağıllı ventilyatordur. "Miijia Fan" adlanan yeni ixtira "HyperOS" əməliyyat sistemində işləyir. O, otaqda temperaturu arzuolunan səviyyədə saxlamaq üçün süni intellekt funksiyalarından istifadə edir. Belə ki, otaq təbii qüvvələr konfigurasiya edilmiş parametrdən çox isinərsə, qadecet avtomatik olaraq işə düşür. İxtira Çinin "Xiaomi" şirkətinə məxsusdur.

Şirkətdən bildirilib ki, ventilyator 13 metrə qədər məsafədə havanı təmin edə bilər. Bundan başqa, 100-ə qədər sürət rejimini dəstəkləyir ki, bununla da enerjiyə qənaət edilir.

Dünyanın ən çirkli şəhəri bəlli oldu

Təxminən doqquz milyon əhalisi olan Vyetnamın paytaxtı Hanoy dünyanın ən pis hava çirkliliyinə malik şəhərlərinin antireytinqində birinci yerdə qərarlaşıb. Beynəlxalq havanın keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi xidməti "IQAir"-in monitoring məlumatlarına əsasən, martın 5-də Vyetnam paytaxtının havasında PM2.5 mikrotozunun konsentrasiyası Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) təhlükəsizlik səviyyəsindən 24 dəfə çox olub. ÜST-ə görə, PM2.5 hissəcikləri xərçəng, insult və digər xəstəliklərlə əlaqələndirilir.

Qeyd edək ki, son illərdə Hanoy genişmiqyaslı tikinti və avtomobil emissiyalarına görə tez-tez dünyanın ən çirkli şəhəri kimi siyahıya alınır. Kömürlə işləyən elektrik stansiyalarının emissiyaları və kənd təsərrüfatı tullantılarının yandırılması problemi dərinləşdirir.

Dünya Bankının son hesabatına görə, Hanoy sakinlərinin 40%-i ÜST-nin tövsiyələrindən təxminən beş dəfə yüksək konsentrasiyalara məruz qalır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-ci məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.